

Stockholms stads gatunämnd och i samband därmed stående institutioner.

Gatunämnden.

*Riddarhustorget 8 (gamla rådhuset), 1 tr.,
St.; t. »gatunämnden». Nämnden sam-
manträder vanligen varannan onsdag kl.
3 e. m.*

I samband med drätselnämndens ombildning till stadens centrala finansmyndighet (jfr ovan sid. 53) överflyttades flertalet av de icke direkt finansiella angelägenheter, vilka förut handhafs av drätselnämnden, till en nyinrättad nämnd, gatunämnden, vilken trädde i verksamhet den 10 april 1920. Den nya nämnden utgör sålunda väsentligen en fortsättning av den förutvarande drätselnämndens andra avdelning; dock med den skillnaden att till gatunämnden överförts jäm- väl brandväsendet, vilket förut sorterade under drätselnämndens första avdelning, samt vidare att byggnadskontorets arkitektur- och hamnavdelningar samt rattenledningsverket överflyttats till resp. fastighetsnämnden, hamnstyrelsen och industriverksstyrelsen.

Gatunämnden handhaver förvaltningen av stadens gator, torg och andra allmänna platser med därtill hörande anläggningar, såsom viadukter, trappor, hissar, avlopp, bekvämlighetsinrättningar, planteringar m. m., samt av stadens förråd även- som av stadens renhållningsväsen och brandvä- sen. Nämnden handlägger vidare gatuväsendet rörande frågor om broar över vattendrag, om gatutrafiken, gatuledningar, den allmänna belysningen (utom å hamnområdena) samt de övriga angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt nämnden överlämnas.

Nämnden består av, förutom ordförande och vice ordförande, som utses av stadskollegiet, fem andra ledamöter, vilka jämte fem suppleanter väljas av stadsfullmäktige. Ordförande skall vara ett av borgarråden och vice ordförande en av stadskollegiets övriga ledamöter. När överståt- hållaren är tillstädes, föres ordet av honom.

Under gatunämnden lyda gatukontoret, för vilket chefskapet f. n. utövas av en tf. gatu- direktör (jfr nedan), renhållningsverket, vars chef är renhållningsdirektören, och brandvä- sendet, vars chef är brandchefen. Vid nämndens sammanträden äga cheferna för under nämnden lydande verk närvara och var för sitt för- valtningsområde deltaga i överläggningarna, med rätt att därvid framställa förslag och få sina meningar antecknade till protokollet.

Nämndens årliga räkenskaper och förvaltning granskas av revisorerna, vilka till ett antal av

tre, jämte två suppleanter, utses av stadsfull- mäktige.

Instruktion. K. instruktion för Stockholms stads gatunämnd den 19 mars 1920 med änd- ringar den 30 juni 1922.

Stat år 1924. Utgifter: 15,764,900 kr. inkomster: 2,987,400 kr.

Gatunämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Sandberg, H. K. A., borgarråd, stadsfullm.

Vice ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Hultman, G. H., civilingenjör, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Forssberg, E. V., direktör, stadsfullm.

Lange, E., kassör, stadsfullm.

***Magnusson, A. E.**, byggmästare, stadsfullm.

***Pehrsson, J. P.**, förtroendeman, stadsfullm.

***Persson, P. G.**, faktor, stadsfullm.

Suppleanter.¹⁾

Hernlund, C. A. V., byrådirektör, stadsfullm.

***Nordgren, F. L.**, förtroendeman.

Elméus, C. K. J., arkitekt, stadsfullm.

Berndtson, C. F., verkmästare, stadsfullm.

***Nyström, C. O. A.**, major, stadsfullm.

Sekreterare.

Karlsson, E. A., tf. (se nedan).

Gatunämndens delegerade.

Gatunämnden äger mellan sina ledamöter fördela göromålen på sätt lämpligast synes, även- som uppdraga åt en eller flera av sina leda- möter, såsom särskilda delegerade, eller åt under nämnden lydande förvaltningschefer, var för sitt område, att handhava vissa förvaltnings- ärenden.

Renhållningsdelegerade.

Sandberg, H. K. A.; Magnusson, A. E.; Pehr- son, J. P.

Delegerade för frågor rörande under- stöd.

Sandberg, H. K. A.; Forssberg, E. V.; Lange, E.

¹⁾ Suppleanterna äro upptagna i samma ord- ningsföljd som de ledamöter, vilkas resp. ersät- tare de, enligt nämndens beslut, i första hand skola vara.

Delegerade för frågor rörande tillsättning av befattningar.

Sandberg, H. K. A.; Hultman, G. H.; Lange, E.

Delegerade för upphandlingsfrågor.

Sandberg, H. K. A.; Magnusson, A. E.

Delegerade för utredning ang. ändrad organisation av gatukontoret.

Sandberg, H. K. A.; Hultman, G. H.; Magnusson, A. E.; Nordgren, F. L.

Gatunämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1923 års räkenskaper och förvaltning).

Carlsson, O., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm.

Nilsson, J. P., direktör, stadsfullm.

Wretling, E. P., civilingenjör.

Suppleanter:

Bengtsson, A., kassör.

Sjöholm, G. E., grosshandlare.

Gatunämndens expedition.

Riddarhustorget 8 (gamla rådhuset), 1 tr., St.; t. »gatunämnden»; expeditionstid: 12—3.

Stat år 1924: Utgifter: 20,100 kr.

Sekreterare

(3,300 kr.)

Karlsson, E. A., tf.

Kontorsskrivare och registrator (11).

Tunell, Signe E. M.

Stockholms stads gatukontor.

Riddarhustorget 8 (gamla rådhuset), St.; t. »gatunämnden»; expeditionstid: 10—2,30, lördagar och helgdagsaftnar 10—2. (Se för övrigt nedan under de olika avdelningarna.)

Nödvändigheten av att på ett håll koncentrera handläggningen av byggnadsfrågor, tidigare splittrad på olika håll, medförde 1874 tillsättande av en byggnadschef och utarbetande av en plan för ett byggnadskontor. Byggnadskontoret, som till en början sorterade under drätsel-nämndens andra avdelning, överflyttades fr. o. m. april 1920 till gatunämndens förvaltning. I samband med indragning av byggnadschefsbefattningen ändrades år 1922 kontorets benämning till Stockholms stads gatukontor.

Gatukontoret är gatunämndens organ för verkställande av nämndens beslut och uppdrag i ärenden rörande stadens gator, torg och andra allmänna platser med därtill hörande anläggningar samt för handläggning av övriga angelägen-

heter, vilka av nämnden åt detsamma överlämnas. Dessutom åligger det gatukontoret att efter anmodan lämna annan stadsmyndighet nödigt biträde i till kontorets arbetsområden hörande frågor. Gatukontoret äger att av stadens tjänstemän och kontor begära det biträde, som dessa äro skyldiga att vid behov lämna gatunämnden.

Som chef för gatukontoret fungerar t. v. en av gatunämnden förordnad gatudirektör. Honom åligger särskilt att fördela och hava överinseendet över kontorets arbete samt utfärda de detaljföreskrifter, som härför äro nödiga; att antaga och entlediga den personal, som ej antages av gatunämnden, samt bestämma dess avlönings- och arbetsförhållanden, i den mån dessa ej bestämmas av annan myndighet; att till tjänstgöring på olika avdelningar placera den personal, som ej är förordnad å viss befattning, samt att hos gatunämnden göra framställningar i ämnen, som ligga inom hans verksamhetsområde.

Kontoret, som tidigare bestått av sex avdelningar, omfattar numera, sedan under år 1920 en utbrytning av arkitekturavdelningen, hamnavdelningen och vattenledningsverket ägt rum, förutom expedition, fyra avdelningar: gatuvlopps-, park- och förrådsavdelningarna, var och en under sin avdelningschef, samt dessutom en avdelning av tillfällig karaktär, nödhjälpsavdelningen (jfr nedan). Enligt stadsfullmäktiges beslut den 21 jan. 1924 ang. viss omorganisation av gatukontoret skola gatuvlopps- och avloppsavdelningarna sammanslås, varjämte bl. a. en ny befattning som överingenjör inrättats med chefskap för gatuvloppsavdelningen, stenuggerierna m. m. De av omorganisationen påkallade förändringarna hava ännu ej blivit genomförda.

Instruktion. Instruktion för [byggnads-]kontoret, fastställd av gatunämnden den 3 nov. 1920.

Stat år 1924. Utgifter: 9,995,353 kr.; inkomster: 645,520 kr.

Tf. gatudirektör

(arvode 3,500 kr.).

Tingsten, K. A., renhållningsdirektör (se sid. 214); t. »gatunämnden» och 145 08; mottagnings-tid: 10—11.

Överingenjör (26).

Berger, E. J.

Gatukontorets expedition.

Adress och telefon: se ovan.

Gatukontorets expedition, som förestås av gatudirektören, handhaver dels kontorets in- och utgående skriftväxling, statistikföring samt arkiv och bibliotek, dels, genom räkenskapsavdelningen, gatukontorets bokföring och vad därmed äger sammanhang.

Stat år 1924. Utgifter: 371,920 kr.; inkomster: 690 kr.

GN.

Chef.

Gatudirektören (se ovan).

Registratör (17).

Olbers, G. E.

Förste vaktmästare (7).

Dahlberg, K. J.

En *vaktmästare* (6).

Räkenskapsavdelningen.

Adress och telefon: se ovan.

Kamrerare (20).

Jäderlund, E. R. G.

Bokhållare.

Elmqvist, H. S. O. (18); Lind, A. E., tjl., tjf.
von Krusenstjerna, C. G. A., Runnqvist, Hj. F.
(17); Björkman, A. B. (13).

Kontorsskrivare (11).

Schöldström, H. M. (Greta).

Tre *kontorsskrivare* (7), en *extra kontors-
skrivare* (3,000 kr. jämte misräkningspr 300
kr.), ett *kontorsbiträde* (5), fem *extra kon-
torsbiträden* (2,100—1,860 kr.), två *telefonis-
ter* (2,340—1,740 kr.), en *vaktmästare* (6),
två *vaktmästarbiträden* (1,980—1,620 kr.).

Gatuavdelningen.

Adress och telefon: se ovan.

Avdelningen bygger och underhåller stadens
gator och vägar, torg och andra allmänna platser
(med undantag av hamnområden, parker och
planteringar) jämte därtill hörande beläggning,
viadukter, trappor, hissar, stängsel m. m. Av-
delningen handlägger vidare frågor om broar
över vattendrag, gatutrafiken, den allmänna belys-
ningen (utom å hamnområden och i parkerna),
upplåtande av gatumark till enskilda m. m. Sedan
år 1922 handhar gatuavdelningen därjämte
kontroll och uppbörd av staden tillkommande
avgifter för yrkesmässig automobilomnibustrafik.

Stat år 1924. Utgifter: 5,715,485 kr.; in-
komster: 438,610 kr. (därav stadens andel i au-
tomobilskattemedel 200,000 kr.).

Chef.

Hedström, E., förste ingenjör (23); mottagnings-
tid: 2—3.

Byråingenjör (20).

Bjurelius, W. E.

Distriktsingenjörer (20).

Bergman, C. G., norra distriktet (Norrmalm,
Östermalm, Kungsholmen, Bromma); Lindahl,
J. O. E., södra distriktet (staden inom broarna,
Södermalm, Brännkyrka).

Ingenjörer (18).

Lundvik, K. F.; Lidvall, N. A. F.; Brolin, S.
J. F.

Ingenjör (18)

(dessutom arvode 900 kr.).

Wibeck, N. G., posthavande ingenjör för gatu-
och avloppsavdelningarnas arbeten i Bromma.

Två *ritare* (14), två *extra ritare* (4,800
—4,500 kr.), ett *kontorsbiträde* (5), en *extra
vaktmästare* (3,060 kr.), en *verkmästare*
(15), en *verkmästare* (14), sju *verkmästare*
(12), sju *extra verkmästare* (4,200—3,840
kr.) samt (vid 1924 års början) 474 *arbetare*
(därav 49 hos entreprenörer).

Stadens personhiss i Stadsgården.

*Vid Söderbergs trappor; t. Söder 23 75;
hissen trafikeras söckendagar 6,30—10,
12—3 och 4,15—6,15 e. m.*

Hissen byggdes enligt stadsfullmäktiges be-
slut den 31 dec. 1905 och öppnades för trafik
den 22 dec. 1907. Avgiften utgör enligt drät-
selsnämndens första avdelnings beslut den 18 juni
1907 4 öre för uppfärd och 2 öre för nedfärd.

Reglemente. Reglemente ang. trafiken med
stadens hiss vid Söderbergs trappor, fastställt
av överståthållarämbetet den 18 dec. 1907.

Stat år 1924. Utgifter: 8,500 kr.; in-
komster: 3,500 kr.

Avloppsavdelningen.

Adress och telefon: se ovan.

Avdelningen bygger och underhåller stadens
avloppsanordningar, ledningstunnlar och bekväm-
lighetsinrättningar, i den mån de sistnämnda
byggande, underhåll eller drift ej äro uppdragna
åt annan myndighet, samt handlägger vidare
alla frågor om samtliga andra ledningar och an-
läggningar under gatuytan ävensom luftledningar
m. m.

Ang. avloppsledningsentreprenörer se sid. 212.

Stat år 1924. Utgifter: 3,143,335 kr.;
inkomster: 141,900 kr.

Chef.

Hallberg, C. O., förste ingenjör (23); mottag-
ningstid: 2—3.

Ingenjör (20).

af Klercker, K. A. (tjänstgör å nödhjälpsavd.;
se nedan).

Ingenjörer (18).

Pehrson, K. C. P.; Andersson, C. J.; Ingwall,
A. T.

Konstruktör (16).

Eriksson, C. E. (tjänstgör å gatuavd.).

Ritare (14).

Stenhardt, J. O. (tjänstgör å nödhjälpsavd.; se
nedan).

En *extra ingenjör* (4,800 kr.), fyra *extra
ritare* (4,500—4,200 kr.), två *extra kontors-
biträden* (2,100—1,980 kr.); en *verkmästare*
(15), en *verkmästare* (14) (båda med tjänstgöring
å gatuavd.), tre *verkmästare* (12) (därav en med
tjänstgöring å nödhjälpsavd.; se nedan), sex
extra verkmästare (5,400—3,840 kr.) samt
(vid 1924 års början) 717 *arbetare* (därav 73
hos entreprenörer).

Karthyrån.**Föreståndare (16).****Bergström, A. A.**

Fyra ritbiträden (7), ett extra ritbiträde (2,460 kr.).

Nödhjälpsavdelningen.

Adress och telefon: se ovan.

Avdelningen, som är av tillfällig karaktär, handlägger ärenden rörande stadens nödhjälpsarbeten. Den leder och utför större delen av stadens egna nödhjälpsarbeten, huvudsakligen bestående av gatu-, väg-, avlopps- och utdikningsarbeten. Personalen är sammanförd från gatu- och avloppsavdelningarna.

Chef

(särskilt arvode 900 kr.).

af Klercker, K. A., ingenjör (20) (se ovan); mottagningstid: 2—3.

Arbetsingenjör

(6,000 kr.).

Dahlberg, A. B. C.**Expeditionsföreståndare.****Stenhardt, J. O.** (se ovan).

Ett extra kontorsbiträde (2,100 kr.), en verkmästare (12) (se ovan), två extra verkmästare (3,540 kr.) samt (vid 1924 års början) 214 arbetare (därav 12 hos entreprenörer).

Parkavdelningen.

Kontor: Götgatan 92 & 94, Sö.; t. Söder 348 15.

Växthus och trädskolor: Götgatan 109 A och Enske. Växthusen tillgängliga för allmänheten vardagar 9—1, sön- och helgdagar 11—4.

Avdelningen anlägger och underhåller parker och planteringar med därtill hörande anordningar, såsom stängsel och lekplatser ävensom idrottsanordningar. Avdelningen handlägger vidare frågor om parkernas konstverk, belysning och försedde med vattenanordningar, bekvämlighetsinrättningar m. m. samt upplåtande av parkmark till enskilda.

Stat år 1924. Utgifter: 712,140 kr.; inkomster: 46,647 kr.

Stadsträdgårdsmästare (22).**Hammarberg, L. M. F.**; t. Söder 348 15; mottagningstid: 10—11.**Trädgårdstekniker (18).****Johansson, A.****Förste trädgårdsmästare (15).****Johansson, G. F.**

En kontorsskrivare (7), tre trädgårdsmästare (14), tre trädgårdsmästare (12), en extra trädgårdsmästare (4,200 kr.), en extra verkmästare (3,600 kr.) samt (vid 1924 års början) 93 arbetare (därav 6 nödhjälpsarbetare).

Förrådsavdelningen.

Gamla Brogatan 53, C.; t. 14 36, 96 01, 164 43, 221 57, Norr 14 39, Norr 1474, Norr 43 47.

Avdelningen handhar gatukontorets gemensamma upphandlingsväsende, förråd, med tillhörande verkstäder, transportmedel, grustag m. m. samt biträder efter rekvisition stadens övriga verk och inrättningar med inköp av materialier och inventarier.

Stat år 1924. Förrådsavdelningens utgifter, 379,753 kr. och inkomster, 23,203 kr., förasi statendelvis inom linjen, enär sådana utgifter, som avse anskaffnings- och förräntningskostnader för inventarier m. m., skola bestridas med av drätselnämnden tillhandahållna förlagsmedel och övriga utgifter fördelas på vederbörliga arbets- m. fl. anslag.

Förrådsintendent och chef (23).**Låftman, K. J. T.**; telefoner: se ovan; mottagningstid: 10—12.**Förrådsintendentens expedition och inköpsbyrå.**

Gamla Brogatan 53, C.; telefoner: se ovan.

Assistent för inköpsärenden

(6,000 kr.).

Gillberg, E. A.**Bokhållare (17).****Johansson, A. E.**, huvudbokförare, tjl., tjf. Hedman, T. E. (se nedan).**Bokhållare (13).**

Vakant, tjf. Ihrman, L., registrator; Jonsson, Märta, korrespondent.

En vaktmästare (2,580 kr.).

Värmekontrollant.¹⁾**Sellidin, C.**, ingenjör; t. 23 74, 29 98, 211 18, Norr 8 41; mottagningstid: 9—10.**Eldareinstruktör.¹⁾****Blomqvist, A.**, övermaskinist; t. 29 98, Norr 8 41.

¹⁾ Anställda och avlönade av mellersta och norra Sveriges ångpanneförening enligt kontrakt med staden (ej upptagna i kalenderns personalavdelning).

GN. Verkstäderna och transportväsendet.
Gamla Brogatan 53, C.; telefoner: se ovan.

Bokhållare (17).

Seilitz, G. E.

Ett kontorsbiträde (5).

Verkmästare (14)

Hansson, C. O. (smidesverkstaden).

En *extra verkmästare* (3,600 kr.), två *transportmästare* (4,200 kr.), en *ångbåtsbefälhavare* (4,200 kr.), en *maskinist* (3,300 kr.) samt 52 *arbetare* (vid 1924 års början).

Förråden.

Huvudförrådet: Gamla Brogatan 53, C.; telefoner: se ovan. Södra förrådet: Timmermansgatan 49, Sö.; t. Söder 336 38. Brädgårdarna: kvarter Röda Berget; Inedal, t. Norr 69 07; Timmermansgatan 54, t. Söder 336 38.

Förrådsförvaltare (19).

Warnecke, F. W. F.; mottagningstid: 9—11.

Bokhållare (18).

Ljungström, G. I. N., bitr. förrådsförvaltare.

Bokhållare (17).

Hydbom, T., tjl., tjf. Curth, K. E. Eson (se nedan).

Bokhållare (13).

Hedman, T. E., tjl. (se ovan), tjf. Nyström, K. G.; Curth, K. E. Eson, tjl. (se ovan), tjf. Eriksson, J.; Zetterlund, C. E. (inventarierna).

En *kontorsskrivare* (7), ett *kontorsbiträde* (5), ett *skrivbiträde* (4), en *telefonist* (2,160 kr.).

Förrådsmästare (15).

Karlsson, A. W., huvudförrådet; före och efter ordinarie kontorstid: t. Norr 43 47.

En *extra förrådsmästare* (4,200 kr.), tre *brädgårdsförmän* (4,500 kr.) samt 16 *arbetare* (vid 1924 års början).

Stenhuggerierna.¹⁾

Stockholm: Gamla Brogatan 53, C.; telefoner: se ovan; Stenhamra: t. Svartsjö 27; Vätöberg: t. Vätö 2.

¹⁾ Enligt gatunämndens beslut skola stenhuggerierna utskiljas från förrådsavdelningen och, i likhet med gatu- och avloppsväsendet, förläggas under den nya överingenjören vid gatukontoret (jfr ovan sid. 209).

Extra ingenjör

(6,300 kr.).

Wintzell, S. O. V. (tjänstgör vid Vätöberg).

Bokhållare (17).

Nylén, A. G.

Ett *extra kontorsbiträde* (2,340 kr.), en *stenhuggeriverkmästare* (14) (vakant), en *stenhuggeriverkmästare* (12), en *bergverkmästare* (12), en *extra stenhuggeriverkmästare* (3,300 kr.) samt 159 *arbetare* (vid 1924 års början).

Läkare för gatukontorets arbetare.

Se sid. 185.

Avloppsledningsentreprenörer.

För utförande och reparation av enskilda avloppsledningar har gatunämnden till entreprenörer antagit vissa personer och firmor; ingen annan äger befatta sig med dylika ledningar, avsedda att förbindas med stadens rörrät.

De av gatunämnden antagna avloppsledningsentreprenörerna äro f. n. desamma, som av industriverkstyrelsen antagits till entreprenörer för vattenledningsarbeten (se sid. 185) (med undantag av Pehrson, K.) samt dessutom följande: **Holmström, O.;** Prästgårdsgatan 5, Sö.; t. 213 47, Söder 133 14 (endast mindre arbeten inom Brännkyrka och Bromma); **Petersson, C. F.;** Tallvägen 3, Gröndal; t. Gröndal 18 (endast inom Liljeholmens f. d. municipalsamhälle och Gröndal).

Stockholms stads renhållningsverk.

Avdelningen i Stockholm: Riddarhustorget 8 (gamla rådhuset), St.; t. »gatunämnden»; expeditionstid: 10—2,30.

Avdelningen vid Lövsta, se nedan.

Renhållningen var i äldsta tider en fastighetsägarnas privatsak. Redan i medeltida författningar återfinnas emellertid straffbestämmelser för försummad renhållning och under Gustaf I:s regering utfärdades detaljerade bestämmelser, som sedan upprepades och skärptes av efterföljande regenter. Dessa föreskrifter synas dock mest hava avsett gaturenhållning, medan ringa uppmärksamhet ägnades gårds- och avträdesrenhållning. Det första steget till stadens övertagande av gaturenhållningen togs år 1661, då staden mot avgift började tillhandahålla hästar, kärror och prämar för bortförande av gatuorenlighet. År 1774 inställdes en entreprenör för all slags renhållning i den inre staden; betalningen utkrävdes av husägarna. Denna »tvångs-entreprenad» upphörde emellertid åter 1798 och ersattes efter hand av ett flertal olika entreprenörer utom beträffande avträdesrenhållningen, för vilken år 1792 utfärdades ett reglemente,

som bland annat föreskrev inrättande av trenne »anvisningskontor», å vilka allmänheten hade att anmäla ombyte av avträdeskär.

Systemet med entreprenörer visade sig emellertid mindre fördelaktigt, och renhållningsförhållandena i huvudstaden lämnade mycket övrigt att önska, vilket ledde tanken på kommunens övertagande av renhållningen, och skedde detta genom drätselkommissionens beslut om upprättande av ett renhållningsverk, som började sin verksamhet den 1 maj 1859.

Renhållningsverket övertog nu avträdesrenhållningen, varemot gat- och gårdsrenhållningen fortfarande utfördes genom entreprenörer. Till upplags- och omlastningsplats för såväl latrinerna som de vid lastningsstationerna av entreprenörerna avlämnade soporna användes till en början Fjäderholmarna, tills staden för ett ändamålsenligare utnyttjande av renhållningsprodukterna år 1885 inköpte Riddersvik och Lövså i Järfälla socken (se vidare nedan sid. 215). För avträdesrenhållningen gälla föreskrifter, utfärdade den 31 mars 1892; för verkets hithörande skyldigheter är renhållningsverkets direktör ansvarig. Beträffande lokaler för mottagande av budning, deras antal och adress, tiden då de hållas öppna för allmänheten samt andra därmed sammanhängande anordningar utfärdar överståthållarämbetet på gatunämndens framställning särskilda kungörelser. Hämtning betalas enligt av stadsfullmäktige beslutad, av överståthållarämbetet fastställd taxa (se nedan).

Efter långvariga förhandlingar beslöt stadsfullmäktige i november 1895, att staden skulle övertaga även renhållningen av gator och allmänna platser, däri inbegripet även bortförande av snö och is m. m. Fastighetsägarna skulle befrias från detta bestyr på så sätt, att för varje fastighet årligen erlades en till beloppet en gång för alla bestämd avgift, därav 85 % användes till bestridande av årskostnaden för gaturenhållningen och 15 % avsattes till en fond för avlösnings av husägarnas oförmålda gaturenhållningsskyldighet, tills denna fond uppgått till sådant belopp, att räntan motsvarade det belopp, som beräknats som stadens årskostnad för renhållningen, vid den tid, staden övertog densamma, dock att inbetalning ej skulle ske längre än 50 år. Detta stadsfullmäktiges beslut fastställdes den 22 januari 1898 av kungl. maj:t, som därvid föreskrev vissa villkor och förbehåll för sagda övertagande av renhållningen. Gaturenhållningsavgiften bestämdes av uppskattningsnämnder, en för varje territoriell församling. Allteftersom nya gator utläggas och öppnas för trafik, äger uppskattning av renhållningsavgift för vid dem belägna fastigheter rum. Den sålunda övertagna gaturenhållningen ombesörjdes till en början dels av renhållningsverket självt, dels av utav verket antagna entreprenörer. Renhållningsverket utför emellertid från den 1 oktober 1910 helt i egen regi den från fastighetsägarna övertagna renhållningsskyldigheten. Genom avtal

med kronan av den 4 oktober 1901 övertog staden även dess renhållningsskyldighet med undantag för gatorna vid kungl. slottet, Skepps- och Kastellholmarna samt vissa regementens kaserner. Kommunen ombesörjer, där fastighetsägare så önskar, även gårdsrenhållning efter särskild taxa (se nedan), men besörjes gårdsrenhållningen huvudsakligen av entreprenörer och av fastighetsägarna själva.

Tvenne viktiga förbättringar i huvudstadens renhållningsväsen hava genomförts under de senare åren dels genom stadsfullmäktiges beslut angående tillåtelse att med vissa undantag använda vattenledningsvatten för spolning av vattenklosetter (enligt beslut år 1904 för vattenklosetter med septisk tank, enligt beslut 1909 även för sådana utan septisk tank), dels genom fullmäktiges beslut den 19 november 1906 angående tvädelning av hussoporna i gödselsopor och skräpsopor (angående den tredelning av hussoporna, som kommit till stånd genom de från och med år 1919 för hela staden gällande bestämmelserna om särskild uppsamling av köksavfallet se sid. 223), varigenom blivit sört för att avfallet på ett naturligt sätt kan undanröjas dels genom försäljning till gödsel och dels genom förbränning. Den del, som kan användas som gödningsämne, försäljes genom verkets huvudkontoret; angående fördelningen av skräpsoporna, se nedan under avdelningen vid Lövså.

Renhållningsverket sorterade förut under drätsel-nämndens andra avdelning men lyder fr. o. m. april 1920 under gatunämnden. I spetsen för verket står en direktör, som chef för de båda avdelningarna, den i Stockholm och den vid Lövså. Under direktören står en kamrerare för ekonomen och räkenskapsväsendet samt såsom arbetsledare en inspektör för avdelningen i Stockholm och en föreståndare för avdelningen vid Lövså.

Författningar. Ordningsstadgan för rikets städer, fastställd av kungl. maj:t den 24 mars 1868, med senare ändringar. Särskilda ordningsföreskrifter för Stockholm utöver vad ordningsstadgan för rikets städer innehåller, överståthållarämbetets kung. den 11 jan. 1869, med senare ändringar. Hälsovårdsstadgan för riket, fastställd av kungl. maj:t den 19 juni 1919, med ändringar den 19 mars 1920 och 26 sept. 1921. Överståthållarämbetets kungörelse ang. särskilda föreskrifter om renhållningen inom egendomarna i huvudstaden den 31 mars 1892 (»renhållningsstadgan»), med senare ändringar. Kungl. brev ang. kommunens övertagande av fastighetsägarnas bestyr med gaturenhållningen den 22 jan. 1898, med ändring den 24 juli 1919. Kungl. brev ang. kommunens övertagande av kronans gaturenhållningsskyldighet för sina fastigheter den 4 okt. 1901. Överståthållarämbetets kungörelse den 22 april 1904, med ändrade bestämmelser i anledning av kommunens övertagande av gaturenhållningen. Överståthållarämbetets kungörelse

GN. angående sopstationerna den 20 juni 1904, angående transport av avträdesorenlighet den 5 april 1905 och angående fördelningen av soporna den 15 jan. 1907, 15 juli 1912, 23 dec. 1916, 21 april och 22 dec. 1917 samt 3 juli och 27 dec. 1918. Taxa å avgift för hämning av latrin, fastställd av överståthållarämbetet den 18 juni 1892, med ändring den 5 okt. 1922. Taxa för gårdsrenhållning, fastställd av drätsel-nämndens andra avdelning den 1 maj 1918. Överståthållarämbetets kungörelse den 17 maj 1919 ang. förbud mot lumpinsamling ur hus-sopor. Överståthållarämbetets kungörelse den 3 maj 1923 ang. huvudstadens indelning i bud-ningsdistrikt. (Jfr karta i kalenderns statistiska avdelning.)

Stat år 1924. Utgifter: 3,889,700 kr.; inkomster: 2,106,700 kr.

Renhållningsverkets avdelning i Stockholm.

Adress m. m., se ovan.

Direktör (26).

Tingsten, K. A. (förordnad t. o. m. 1925), tillika tf. gatudirektör (jfr ovan sid. 209); t. »gatunämnden»; mottagningstid: 10—11.

Kamrerare (20).

Odhner, G. V.; mottagningstid: 10—11.

Inspektör (20).

Heligren, S. A.; mottagningstid: 12—1.

Bokhållare.

Almström, K. H. (17); Ekhult, T. R. J:son (13).

En *extra bokhållare* (3,900 kr.).

Kontorsskrivare och kassör (11).

Medin, Anna M.

Kontorsskrivare (11).

Berglund, f. Blomquist, Sigrid A.

Två *kontorsskrivare* (7), ett *kontorsbi-träde* (5), en *extra vaktmästare* (2,340 kr.).

Renhållningsstationen för Östermalm och Djurgården.

Valhallavägen (i närheten av östra järnvägs-stationen), *Va.*; t. 128 23, *Norr* 86 76; *kon-torstid*: 9—4.

Distriktsföreståndare (15).

Björckebeaum, O. W.

En *kontorsskrivare* (9), fyra *tillsynings-män* (10), en *extra sopstationsförman* (3,000 kr.), en *extra stallförman* (2,940 kr.).

Renhållningsstationen för Norrmalm och Kungsholmen.

Norrbackagatan 17, *Va.*; t. 128 22, *Norr* 82 01; *kontorstid*: 9—4.

Distriktsföreståndare (15).

Sandberg, A. M. J:son.

En *kontorsskrivare* (9), fyra *tillsynings-män* (10), en *tillsyningsman* (8), en *extra verkstadsförman* (3,480 kr.), en *extra stall-förman* (2,940 kr.).

Renhållningsstationen för Södermalm och staden inom broarna.

Åsögatan 2, *Sö.*; t. *Söder* 345 43, *Söder* 338 19; *kontorstid*: 9—4.

Distriktsföreståndare (15).

Nilsson, J. O.

En *kontorsskrivare* (9), en *tillsynings-män* (10), tre *extra tillsyningsmän* (3,900 kr.), en *extra sopstationsförman* (3,000 kr.), en *extra stallförman* (2,940 kr.).

1:a distriktets budningskontor

(för Östermalm, Djurgårdsstaden och östra delen av nedre Norrmalm jämte Skepps- och Kastell-holmarna, begränsat i norr och väster av Sture-gatan, Karlavägen, Runebergsgatan, Kammakare-gatan, Sveavägen, Kungsgatan, Hötorget, Sergel-gatan, Mästersamuelsgatan och Beridarebangs-tan samt Malmorgsgatan fortsatt till Norrström).

Lästmakaregatan 20, *C.*; t. *Norr* 9 33; 9—3.

En *budningsbokhållare* (5).

2:a distriktets budningskontor

(för staden inom broarna, nedre Norrmalm jämte Helgeandsholmen och östra delen av Kungs-holmen, begränsat i öster av 1:a distriktet, i norr av Kammakaregatan fortsatt till Klaraviken samt i väster av Polhemsgatan).

Klara norra kyrkogata 36, *C.*; t. *Norr* 9 08; 9—3.

En *budningsbokhållare* (5).

3:e distriktets budningskontor

(för östra Norrmalm norr om 1:a och 2:a di-strikten samt begränsat i väster av Drottning-gatan och Norrtullsgatan fortsatt till Norrtull).

Surbrunnsgatan 27, *Va.*; t. *Norr* 9 32; 9—3.

En *budningsbokhållare* (5).

4:e distriktets budningskontor

(för övre Norrmalm och västra Kungsholmen väster om 2:a och 3:e distriktet).

Hälsingegatan 1, *Va.*; t. *Norr* 86 92; 9—3.

En *budningsbokhållare* (5).

5:e distriktets budningskontor

(för östra delen av Södermalm, begränsat i väster och söder av Västra Slussgatan, Södermalms torg, Götgatan, Folkungagatan och Helgagatan fortsatt söderut).

Renstjärnasgatan 28, Sö.; t. Söder 332 39; 9—3.

En budningsbokhållare (5).

6:e distriktets budningskontor

(för västra delen av Södermalm, begränsat i öster av 5:e distriktet).

S:t Paulsgatan 37, Sö.; t. Söder 332 47; 9—3.

En budningsbokhållare (5).

**Renhållningsverkets avdelning vid
Lövsta.**

Hässelby villastad; t. Hässelby 4 och 3 03; kontorstid: 9—4.

För att möjliggöra sopors och latrins snabba bortförande anlade staden under åren 1886—89 dels inom staden tre järnvägsstationer, vilka genom statens och Stockholm—Västerås—Bergslagens järnvägar stå i direkt förbindelse med Spånga station, dels ock en 7 kilometer lång järnväg, som från sistnämnda station sträcker sig till den vid Mälaren belägna egendomen Lövsta, vilken samtidigt inköptes och på vilken anordnades en station för emottagande och utskräpning av avfallet samt för latrinkärlens rengöring. Under årens lopp hava här utförts betydande utvidgningar för att enligt moderna metoder behandla och utnyttja de olika slagen av avfall. Latrinet rensas först med maskinkraft, varefter det antingen försäljes såsom råvara eller fabriksmässigt upplandades med torv till torvmullspudrett. Soporna uppdelas — frånsett köksavfallet, som uppsamlas särskilt genom slakthus- och saluhallsstyrelsens försorg (se här- om sid. 223) — fr. o. m. den 1 juli 1907 i staden i gödselsopor och skräpsopor, och anlända dessa i skilda vagnar. Gödselsoporna utskräps under seglationstiden samma dag de emottagits, men läggas under vintern i upplag för att sedermera utskräpas under seglationstiden. Latrin, torvmullspudrett och gödselsopor äro starkt efterfrågade gödningsämnen och försäljas till lantbrukare, huvudsakligen i Mälardalen och Stockholms skärgård. Ur skräpsoporna utplockas säljbara beståndsdelar såsom papper, lump, järnskröt, glas m. m., och resten förbrännes i ugnar, varvid värmten tillgodogöres för verkets olika behov av drivkraft och elektriskt ljus. Antalet ugnar är sex, av vilka två uppförts år 1909. På detta sätt alstrad ånga och elektrisk kraft försäljes även till slakthus- och saluhallsstyrelsens därstädes belägna destruktionsanstalt (se sid. 221). Renhållningsverket använder för utskräpning av la-

trin, pudrett och sopor två bogserbåtar samt 38 öppna och 7 däckade pramar om tillsammans 2,575 registerton. För prāmarnas reparation åger renhållningsverket därstädes ett mindre varv.

Instruktion. Instruktion för föreståndaren för renhållningsverkets station vid Lövsta, fastställd av drätselnämndens första avdelning den 6 sept. 1892.

Föreståndare (20).

Forssman, E. Hj.

Bokhållare (15).

Smedin, Hj. I.

En kontorsskrivare (9), två verkmästare (12), en ångbåtsbefähhavare (3,360 kr.; dessutom kaplake), en förste rengångare (2,400 kr.).

Läkare för renhållningsverkets arbetare.

Se sid. 185.

Stockholms stads brandväsen.

Johannes brandstation: Malmskillnadsgatan 64, C.; t. »brandkären» (växel för anmälan om eldsvådor, sjukdoms- och olycksfall samt för tjänstemeddelanden). Katarina brandstation: Tjörhovsgatan 11, Sö.; Liljeholmens brandstation: Grönbrink nr 3, Liljeholmen; Kungsholmens brandstation: Fleminggatan 24, C.; Östermalms brandstation: Skepparegatan 34, Ö.Dj.; Bromma brandstation: Ulvsundavägen 30, Ulvsunda; Djurgårdens brandstation: Allmänna gränd, Ö.Dj.; Värtans brandstation: Värtahamnen.

Av ovanstående brandstationer äro förutom Johannes brandstation Katarina, Liljeholmens och Bromma brandstationer i förbindelse med brandkårens telefonväxel, övriga brandstationer hava endast brandkårens egna telefoner.

Redan de medeltida författningarna innehöll stadganden rörande fastighetsägares skyldighet att hålla viss brandredskap, förbud mot värdslost handskande med eld ävensom stadganden angående skyldighet att biträda med eldsläckning. Till följd av dessa föreskrifters primitiva natur ävensom framför allt det eldfarliga byggnadsmaterialet, trähus med näver- och torvtak, härjades huvudstaden emellertid av många och omfattande eldsvådor, som stundom lade hela stadsdelar i aska. Enligt en den 10 maj 1661 utfärdad brandordning indelades staden inom broarna i olika distrikt med var sin brandmästare; varje hushärd skulle hålla förutom annan brandattiralj en spruta, varjämte hela distriktet var skyldigt anskaffa en större spruta, som underhölls av staden; stadens åkare voro

GN. pliktiga köra vatten. Nya brandordningar utfärdades 1675 och 1728; den senare innehåller uppgift om olika signaler (flaggor, skott, klämtslag etc.), varmed eldsvådor i de olika stadsdelarna signalerades. Den 1 oktober 1828 fick Stockholm åter ett nytt brandreglemente. Staden delades nu i sexton distrikt; överstyrelsen över brandväsendet fördes av överståthållaren med biträde av polismästaren, och en särskild brandadjutant, avlönad av Stockholms stads brandförsäkringskontor, ställdes till överståthållarens förfogande. Detta reglemente gällde med några ändringar, till dess stadens fick en brandkår.

Sedan brandstadga för rikets städer utfärdats den 8 maj 1874, lades grunden till huvudstadens nuvarande brandväsen, efter att frågan här om stått på dagordningen alltsedan 1858. Den 1 dec. 1874 beslöto nämligen stadsfullmäktige, dels under förutsättning av anslag från Stockholms stads brandförsäkringskontor och Stockholms stads brandstodsbolag till försäkring av lösegendom och dels med beräkning av garnisonens och flottans biträde såsom reserv, att 7 brandstationer, därav två huvudstationer, skulle upprättas, att högsta befälet vid eldsvådor skulle föras av en brandchef, att för elds dämpande under vanliga förhållanden och räddningsarbetets verkställande skulle bildas en särskild, under eget befäl ställd och för ändamålet övad kår, bestående av, förutom brandchef, 2 löjtnanter, 4 underofficerare och 150 man, att för utryckning skulle begagnas hästar och en brandtelegraf anordnas, så att klämtning endast komme att äga rum vid utomordentliga tillfällen, samt slutligen att bevilja medel till inköp av en ångspruta och 4 handkraftsprutor. Av de båda huvudstationerna bestämdes, att den norra skulle förläggas till stadens egendom nr 64 Malmsskillnadsgatan och den södra till nr 11 Tjörhovsgatan.

Den gamla brandstadgan för rikets städer av år 1874 har fr. o. m. år 1924 ersatts med en ny, den 15 juni 1923 utfärdad brandstadga, innehållande bestämmelser för såväl städer som landsbygd. Nu gällande brandordning för Stockholm är utfärdad den 14 jan. 1918 (men förslag till ny brandordning föreligger).

Brandkårens personal utgjordes vid början av år 1924 av, förutom brandchefen, en vice brandchef, en förste brandkapten, fyra andre brandkapten, en telegrafföreståndare, en överbrandmästare och verkstadsföreståndare, en överbrandmästare och redogörare, sju brandmästare, varav två tillika äro maskinister, 41 brandförmän, 186 brandmän och 16 extra brandmän; tillsammans 7 officerare, 9 underofficerare och 243 tillhörande manskapklassen samt dessutom en telegrafföreståndare.

Brandchefen tillsattes av gatunämnden; där ej stadsfullmäktige annorledes besluta, sker tillsättningen å viss tid, högst tio år, alltefter nämndens beprövande. Övrigt befäl vid brandkåren tillsattes av nämnden medelst förordnande tillsvidare. Befattningarna som brandman

och brandförmän tillsattes av brandchefen medelst förordnande tillsvidare. Extra brandman antages av brandchefen medelst kontrakt med en månads uppsägning.

Brandchefen är i första hand ansvarig därför, att stadens brandväsen är i överensstämmelse med brandordningen till alla delar ändamålsenligt ordnat. Han är därjämte skyldig att iakttaga, vad brandstadgan rörande hans befattning innehåller. Brandchefen är brandkårens befälhavare och såsom sådan berättigad till ovillkorlig lydnad från övriga befälets och manskapets sida.

För tillkännagivande av eldsvåda finnes en brandtelegraf med å lämpliga ställen inrättade brandskåp, trakativs förbundna med brandstationerna, polisstationerna och högvakten. Överståthållarämbetet kungör två gånger om året, varest brandskåpen finnas uppsatta.

Brandkåren har sin personal fördelad på åtta stationer, nämligen Johannes, Katarina, Liljeholmen, Kungsholmen, Östermalm, Djurgården, Värtan och Bromma. Härtill komma sjöängsprutorna S:t Erik och Phoenix. Dessutom finnas redskapsskjul uppförda å följande platser utom den egentliga staden, nämligen Orby, Södertörns villastad, Fridhem och Stora Essingen. I vart och ett av de tre förstnämnda samhällena är därjämte en brandförmän stationerad. Med Sundbybergs kommun har avtal träffats om biträde vid eldsvåda inom Mariehälls och Bällsta samhällen, varjämte en brandförmän förlagts och ett redskapsskjul uppförts därstädes.

Automobilisering av brandkårens redskap beslutades år 1914 och slutfördes under år 1916, varvid samtliga hästar utrangerades.

För övervakande av att vad i byggnads- och brandordningarna eller eljest till förekommande av eldfara eller till lätnad för elds släckande finnes föreskrivet vederbörligen iakttagas ävensom att föreskriven brandredskap finnes och i gott skick underhålls, förrättas under brandchefens inseeende brandsyn av vid brandkåren anställd officer. Där fråga är om rivning av eldstad, äger icke förrättningsmannen meddela beslut, innan han hört två sakkunniga av stadsfullmäktige utsedda personer (jfr nedan). Vid brandsyn äger brandchefen påkalla biträde av stadsarkitekten, med rätt för denne att därvid sitta annan i sitt ställe. Brandchefen bestämmer, vilka byggnader, lägenheter m. m., som skola synas, ävensom tiden härför. Det åligger honom att därom förnt underrätta vederbörande husägare eller lägenhetsinnehavare. Tiden för efterbesiktning bestämmes vid brandsyn av syneman.

Rörande sotning se sid. 24.

Sjuk- och djurtransportväsendet utgör sedan i mars år 1902 en del av brandkårens verksamhet. För verkställande av sjuktransporter finnas numera 6 sjuktransportautomobiler. För djurtransporter (sjuka och döda djur) finnas från och med år 1916 tvenne kombinerade djurtransport- och

olycksfallsautomobiler, uppställda å Johannes och Katarina brandstationer, å vilka stationer jämväl i och för uthyrning (utan dragare) äro placerade de tvenne, år 1905 till brandkåren överlämnade, svenska allmänna djurskyddsföreningen tillhöriga vagnarna. (Se vidare under hälsovårdsnämnden sid. 113.)

Författningar. K. brandstadgan den 15 juni 1923. Brandordning för Stockholm den 14 jan. 1918, med ändringar den 9 april och 19 juni 1920, 14 juli 1921 samt 12 jan. 1922. Instruktion för manskapet vid Stockholms brandkår 1893. Bestämmelser ang. uniformspersedlar för brandkåren, fastställda av drätselnämndens första avdelning den 7 dec. 1915, med ändringar den 8 juni 1916 och 2 jan. 1920. Överståthållarämbetets kungörelser ang. sotningen i huvudstaden den 26 maj 1914, 18 maj 1916, 21 juni 1919, 15 febr. och 1 mars 1922 samt 8 sept. 1923 (indelning i skorstensfejartrakter), den 3 juli 1918, 4 juli 1919 och 7 dec. 1923 (taxa för sotning), den 9 febr. 1920 (sotningstaxans giltighet även för stadens icke planlagda område) samt den 16 mars 1923 (grundavgifter för sotning av värmeledningsapparater m. m.).

Stat år 1924. Utgifter: 1,824,567 kr.; inkomster: 235,180 kr.

Brandchef (26).

Svinhufvud, A. A. S. (förrordnad t. o. m. $30/9$ 1926); mottagningstid: 1—3 (utom onsdagar): t. »brandkåren».

Vice brandchef (23).

Borgenstierna, C. G. O. S.

Förste brandkapten (20).

Gyllenhammar, C. A. M.

Andre brandkapten (19).

Selldén, H.; *Arve*, E. A. M.; *Mohlin*, K. A. T.; *Grill*, C. Ph. A.

Telegrafföreståndare (18).

Ekman, O. I. H.

Överbrandmästare och verkstadsföreståndare (17).

Johansson, E. S.

Överbrandmästare och redogörare (16).

Gedeborg, W.

Sju brandmästare (13), 41 brandförmän (10), 186 brandmän (8), 16 extra brandmän (2,400—1,920 kr.).¹⁾

Sakkunniga vid brandsyn.

Enligt brandstadgan den 15 juni 1923 äger i stad, där brandsyn förrättas av endast en person, förrättningsmannen icke meddela beslut om rivning av eldstad, innan han hört två sakkunniga personer, vilka jämte två suppleanter för dem årligen skola utses av stadsfullmäktige att vid dylika tillfällen närvara (jfr ovan).

Sakkunniga.

Landewall, G. E., byggnadsinspektör; *Sjösteen*, B. F. O., byggnadsinspektör.

Suppleanter: *Boback*, P. E., byggnadsinspektör; *Sundström*, K. V., extra byggnadsinspektör.

¹⁾ Till personalen vid brandkårens verkstäder ävensom linjepersonalen utgår ett särskilt tilläggsarvode av 330 kr. per år och till automobilförare vid brandkåren ett tilläggsarvode av 210 kr. per år.

Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse och i samband därmed stående institutioner.

Slakthus- och saluhallsstyrelsen.

Lokaler och telefoner: se nedan under de olika avdelningarna. Styrelsen sammanträder i regel första tisdagen i varje månad kl. 3,15 e. m.

År 1905 beslöt stadsfullmäktige uppdraga åt en kommitté att utarbета förslag till ett stadens slakthus i förening med kreatursmarknadsplats å Enskede. Sedan denna kommitté 1907 framlagt sitt förslag, beslöt stadsfullmäktige den 1 juni 1907 att med godkännande av det samma bevilja medel till anläggningen ävensom att inrätta en särskild slakthus- och saluhallsstyrelse.

Slakthus- och saluhallsstyrelsen har till uppgift att handhava förvaltningen av stadens slakthus och marknadsplatser för kreaturshandel, för genomförande av köttbesiktning- och slakthussträng nödiga byråer och destruktionsanstalt, stadens saluhallar, platser för torghandel och svingårdar, ävensom att söka främja och organisera tillförseln av och handeln med livsförnödenheter samt vidare att omhändervärd de övriga angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt styrelsen överlämnas.

Styrelsen åligger att, enligt stadsfullmäktiges beslut, ombesörja utförande och handhava värden av de byggnader och andra anläggningar, som erfordras för de under styrelsens förvaltning stående inrättningar, samt att uppgöra och framlägga förslag till erforderliga nybyggnads- och underhållsarbeten, ävensom till den utveckling av slakthus-, köttbesiktning-, saluhalls- och torghandelsväsendet, som från huvudstadens sida kan anses påkallad; att vidtaga de åtgärder, som enligt gällande lag angående köttbesiktning och slakthus kunna tillkomma styrelsen; att jämlikt nämnda lag yttra sig i fråga om taxor för köttbesiktning samt för begagnande av slakthus och marknadsplats för kreaturshandel, ävensom avgiva förslag till taxor för begagnande av destruktionsanstalt, saluhallar och saluplatser samt reglementen för begagnande av samtliga under styrelsen stående anstalter och inrättningar; att utfärda de ordningsföreskrifter, som utöver nämnda reglementens bestämmelser kunna finnas erforderliga; att till medicinalstyrelsen avgiva förslag å de i lagen angående köttbesiktning och slakthus omförmälda besiktningsmän; samt att uthyra försäljningsplatser jämte andra för uthyrning avsedda lokaler i saluhallar samt å torg och allmänna platser, med iakttagande av att försäljningsplatser å torg och allmänna platser

ej må upplåtas förr, än överståthållarämbetet därtill lämnat tillstånd.

Styrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, fyra andra ledamöter, vilka jämte fyra suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år. Till sitt biträde äger styrelsen antaga en direktör för slakthuset och saluhallarna. Denne samt förste stadsveterinären äga vid behandlingen av till deras handläggning hörande ärenden närvara vid styrelsens sammanträden och deltaga i överläggningarna men ej i besluten, med rätt att få avvikande mening antecknad i protokollet.

För revision av styrelsens räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige årligen tre revisorer med två suppleanter.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920.

Stat år 1924. Utgifter: 1,929,500 kr. (däruv att täckas med lånemedel 112,000 kr.); inkomster: 1,805,700 kr.

Styrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Sandberg, H. K. A., borgarråd, stadsfullm.

Vice ordförande.

***Larsson, L. R.,** handlande.

Övriga ledamöter.

***Ahlström, W.,** handlande, stadsfullm.

Sjöström, Chr., kontorschef, stadsfullm.

Stendahl, O., direktör, stadsfullm.

Suppleanter.

***Cederlöf, P. A.,** handlande.

Grönwall, J. K. (Hanna), hembiträde, stadsfullm.

Östman-Sundstrand, L. Elisabeth, fru, stadsfullm.

***Törnelli, f. Weber,** Gertrud, fru, stadsfullm.

Sekreterare

(1,980 kr.).

Silén, K. G., tf.

Styrelsens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1923 års räkenskaper och förvaltning).

Falk, H. A., handlande.

von Schultz, f. Wedin, Sigrid E., fru, stadsfullm.

Tinggren, G. A., tillsyningsman.

Suppleanter:

Frösell, f. Lindman, Amanda Ch., fru.

Widtskiöld, f. Peterson, Jenny, fru.

Huvudkontoret.

Centralsaluhallen, Kungsgatan 67, C.; t. 41 93, Norr 12 18, Norr 71 66; expeditions-tid: 9—3.

Slakthus- och saluhallsdirektör (27).

Sandeborg, M. O.; träffas: *vid slakthuset* alla dagar utom måndagar och torsdagar 12—1, i *centralsaluhallen* måndagar och torsdagar 12—1. (Se vidare nedan under slakthuset och under saluhallar.)

Kamrerare (20).

Granlund, S. J. R. W.; träffas säkrast vid slakthuset 9—11. (Se vidare nedan under slakthuset och under saluhallar.)

Kontorsskrivare (11).

Nordwall, Hild A. T. (tjänstgör vid slakthuset).

Slakthuset med tillhörande anstalter.**Slakthuset med kreatursmarknad.**

Enskede. Postadress: Stockholm 4. Expeditionstid å kontoret 9,30—3,30, lördagar 9—1; slakthallarna hållas öppna 7 f. m.—2,30 e. m.; kyl- och fryshusen 6,30—9, 11—12 f. m., 1—4,30 e. m., lördagar 6,30—9 f. m., 11—3 e. m.; övriga lokaler 6,30 f. m.—5 e. m., lördagar 6,30 f. m.—2 e. m. Tel.: kontoret 105 92; resp. tjänstemän se nedan; se i övrigt telefonkatalogen.

Lagen den 10 oktober 1913 angående köttbesiktning och slakthus stadgar, att för stad eller område därav på framställning av stadsfullmäktige köttbesiktning- och slakttvång må av konungens befallningshavande stadgas, under förutsättning att på stadens bekostnad och genom dess försorg slakthus blivit efter av medicinalstyrelsen fastställd plan uppfört och efter av samma myndighet föranstaltad avsyning godkänd, ävensom att nödigt antal köttbesiktningsmän anställas.

Sedan efter framställning av Stockholms stadsfullmäktige en ändring år 1905 i då gällande lagstiftning möjliggjort förläggandet av ett slakthus utanför stadens eget område, beslöt stadsfullmäktige den 15 juni samma år att å stadens egendom Enskede i Brännkyrka anlägga ett slakthus med tillhörande kreatursmarknad. Arbetets utförande uppdrogs år 1907 åt en särskild styrelse, slakthus- och saluhallsstyrelsen. 1908 beviljades koncession för järnväg från slakthuset till västra stambanan. Sedan slakthuset, som inalles kostat omkring 6,400,000 kr., i början av år 1912 blivit färdigt, öppnades detsamma till allmänt be-

gagnande den 5 februari 1912. Slakttvång inträdde för Stockholm fr. o. m. den 8 februari 1912. Detta slakttvång innefattar förbud att inom stadens område slakta storboskap, kalvar, får, getter, svin och hästar annorstädes än vid slakthuset. S. k. »nödslakt», föranledd av djurs hastiga insjuknande, olyckshändelse e. d., får dock ske utom slakthuset, men skall då hela djuret ostyckat föras dit. Betalningen för disponerandet av slaktlokaler utgår enligt fastställd taxa, likaså avgifter för disponerandet av platser i det s. k. kylhuset, där kött får förvaras. Kött efter å slakthuset slaktade djur, vilket vid besiktning godkänts, åsättes oval stämpel med St Eriks bild.

Å kreatursmarknaden vid slakthuset, äger handel rum med sådana djur, som äro avsedda att slaktas i slakthuset eller annorstädes eller äro s. k. livdjur. Handel med sistnämnda djur, särskilt kalvkor, försiggår alla dagar i ett särskilt handelsstall. Marknadsnoteringar sätts varje vecka genom en särskild noteringskommission och allmängöras (se sid. 223). Till tjänst för djurägare, som önska sända djur utan att själva ombesörja deras försäljning, äro antagna tvenne stadskommissionärer, som enligt taxa åtaga sig försäljningsuppdrag under stadens kontroll. Tillförsel av djur sker över Liljeholmens station (varifrån boskapsvagnar genom statens järnvägars försorg överföras på slakthusets järnväg till Enskede) eller från Söder Mälarstrand med spårväg. Varje anlant djur besiktigas före införandet å marknaden. Lossning, skötsel och fodring av djuren verkställas, om så önskas, av anstalten enligt taxa.

Rörande den vid slakthuset belägna svingården, se nedan sid. 222.

Författningar m. m. Lag den 10 okt. 1913 angående köttbesiktning och slakthus, med ändringar den 1 juni 1923. Kungl. brev till överståthållarämbetet den 31 dec. 1913 ang. tillägg för Stockholm till bestämmelserna om besiktning och stämpling av kött enligt lagen om köttbesiktning och slakthus. Kungl. brev till överståthållarämbetet den 30 aug. 1907 ang. inrättande av offentligt slakthus för Stockholms stad utom stadens område m. m. Kungl. brev till överståthållarämbetet den 23 dec. 1923 ang. taxa å avgifter för begagnande av Stockholms stads slakthus samt för köttbesiktningen m. m. inom staden. Taxa å avgifter vid Stockholms stads frys- och kylhus, godkänd av stadsfullmäktige den 15 okt. 1917, med tillägg den 17 okt. 1922 och 30 okt. 1923. Taxa å vägaravgifter för kött vid Stockholms stads slakthus, fastställd av överståthållarämbetet den 15 juli 1918, med tillägg den 10 okt. 1918. Taxa å avgifter för transporter å järnvägen Enskede—västra stambanan, fastställd av kungl. maj:t den 31 dec. 1919 och 29 juni 1923. Taxa å avgifter för kreaturstranporter å slakthusspårvägen, fastställd av överståthållarämbetet den 7 febr. 1919. Ordningsstadga för Stockholms stads

SIS.

offentliga slakthus, godkänd av stadsfullmäktige den 4 dec. 1911. Ordningstadga för Stockholms stads kreatursmarknad, godkänd av stadsfullmäktige den 4 dec. 1911. Instruktion för slakthusdirektören i Stockholm, instruktion för sanitetsveterinären vid Stockholms stads slakthus samt instruktion för förste besiktningsveterinären vid Stockholms stads slakthus; samtliga antagna av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 5 okt. 1911 och godkända av medicinalstyrelsen den 22 nov. s. å. Instruktion för stadskommissionärerna vid Stockholms stads kreatursmarknad, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 19 okt. 1911, med ändringar den 4 sept. 1923. Stadga för slakthusets salubod samt bestämmelser ang. utfodring av kreatur å Stockholms stads kreatursmarknad och Stockholms stads slakthus, antagna av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 21 dec. 1911. Instruktion för hjälpslaktare i Stockholms stads slakthus, antagen av styrelsen den 2 nov. 1917.

Stat år 1924. Utgifter: 785,900 kr.; inkomster: 657,000 kr.

Slakthus- och saluhallsdirektör (27).

Sandeborg, M. O. (se ovan under huvudkontoret); t. 105 92; träffas vid slakthuset alla dagar utom måndagar och torsdagar 12—14.

Sanitetsveterinär (23).

Wall, S. D., stadsfullm.; t. Enskede 53; mottagningstid: 1,30—2,30 (lördagar 1—1,30).

Förste besiktningsveterinär (21).

Brandt, J. O.; t. Enskede 2 42.

Besiktningsveterinär (19).

Englesson, P. R., tjl. (se sid. 109), t.jf. Arenander, E. E.

Kamrerare (20).

Granlund, S. J. R. W. (se ovan under huvudkontoret); t. Enskede 2 44; träffas vid slakthuset 9—11.

Bokhållare och kassör (17).

Ekström, G. W.; t. 105 92.

En extra kontorsskrivare (3,000 kr.), ett laboratoriebiträde (6), en första mikroskopist (6), tre mikroskopister (4).

Inspektör (15).

Zetterqvist, O., tjl., tf. torginspektör (se nedan), t.jf. Dahlin, J. F. Lson; t. Enskede 54.

En hallmästare (11).

Maskineringenjör

(6,900 kr.).

Ågren, G. R.; t. Enskede 58.

Två maskinister (14), en portvakt (2,730 kr.). Dessutom fem hallförmän, tjugutvå hallbiträden, en kusk, en lokomotivförare, en snickare, tre eldare, fem reparatörer, fyra kvinnliga biträden.

Stadskommissionärer.

(arvode: 2 % av försäljningspriset).

Andersson, J. G. H.; Sjöstedt, K. J. E.

Köttbesiktningsbyråerna.

Adresser och telefoner: se nedan.

Samtidigt med det den 8 februari 1912 ikraftträdande slakttvången inträdde för huvudstaden köttbesiktningsvång, innebärande att allt till människoföda avsett färskt, rått kött, som härör från utom staden slaktade djur, måste, innan det utbjödes till salu eller försäljes, företes för undersökning och stämpling å någon av stadens köttbesiktningsbyråer. Fr. o. m. denna dag överflyttades således köttbesiktningen från hälsovårdsnämnden till slakthus- och saluhallsstyrelsen. Hälsovårdsnämnden övervakar dock fortfarande enligt hälsovårdsstadgan den sanitära beskaffenheten av importerat kött samt allt i staden tillsaluhållet kött (se vidare sid. 109). Avgift för besiktningen vid köttbesiktningsbyråerna utgår enligt av kungl. maj:t fastställd taxa. Det till staden i uppslaktat tillstånd införda, å köttbesiktningsbyrå undersökta och godkända köttet åsättes rektangulär stämpel med St Eriks bild.

Instruktioner m. m. Ordningstadga för Stockholms stads köttbesiktningsbyråer, godkänd av stadsfullmäktige den 4 december 1911, med ändring den 7 januari 1913. Instruktion för föreståndare för köttbesiktningsbyrå, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 5 oktober 1911 och godkänd av medicinalstyrelsen den 22 november s. å. Se vidare ovan under slakthuset med kreatursmarknad.

Stat år 1924. Utgifter: 191,100 kr.; inkomster 152,000 kr.

Norra byrån.

Gamla Brogatan 47, C.; t. 98 14, Norr 197 52, Norr 218 44; expeditionstid: 7—3,30 (lördagar 7—12,30).

Föreståndare (21).

Petrelus, K. A. O.

Besiktningsveterinärer (19).

Thorsell, J. G.; Dallmer, Hj. W. A.

Kontorsskrivare (11).

Sandström, A. F.

En hallmästare (8), en första mikroskopist (6), tre mikroskopister (4).

Södra byrån.

Södra Bantorget, Sö.; t. 66 56, Söder 313 83; expeditionstid 8—2 (lördagar 8—12,30).

Föreståndare (21).

Severin, K. O.

En *kontorsskrivare* (9), *tjl.*, en *första mikroskopist* (6), en *mikroskopist* (4).

Stockholms stads destruktionsanstalt.

Lövsta; postadress och järnvägsstation: Hässelby villastad; t. Hässelby 4 och 3 03; kontorstid: 9—4.

Anstalten har till ändamål att oskadliggöra djurkadaver eller delar därav och kasserade, till föda otjänliga födoämnen av animaliskt ursprung, samt att bearbeta dem till säljbara produkter såsom talg och fett samt köttmjöl, varav fettämnen försäljas som råvara till stearinljus, tvål- och såpfabrikation samt mjölet såsom kraftfoder för svin, fjäderfä och fiskyngel.

Den för destruktionsprocessen erforderliga ången erhålles från den intill liggande sopförbränningsanstalten, från vilken även lämnas för driften behöfvig elektrisk kraft samt ljus.

Anstalten övertogs den 8 februari 1912 av slakthus- och saluhallsstyrelsen.

Reglemente. Stadga för Stockholms stads destruktionsanstalt vid Lövsta, godkänd av stadsfullmäktige den 12 februari 1912.

Föreståndare.

Forssman, E. Hj., föreståndare för renhållningsverkets avdelning vid Lövsta.

Saluhallar och salutorg.

Expedition m. m.: se ovan under huvudkontoret.

Stat år 1924. Utgifter: 557,800 kr. (därav att täckas med lånemedel 112,000 kr.); inkomster: 600,000 kr.

Slakthus- och saluhallsdirektör (27).

Sandeborg, M. O. (se vidare under huvudkontoret); träffas i centralsaluhallen måndagar och torsdagar 12—1.

Kamrerare (20).

Granlund, S. J. R. W. (se vidare under huvudkontoret).

Saluhallsinspektör (19).

Petsæus, M. P.; träffas säkrast 10,30—11,30.

Kontorsskrivare och kassör (11).

Rutensköld, Svea M.

En *extra kontorsskrivare* (3,000 kr.).

Stockholms stads centralsaluhall.

Kungsgatan 67, C.; t. 41 93, Norr 12 18, Norr 71 66; centralsaluhallen hålles öppen 8 f. m.—7 e. m.; se vidare under huvudkontoret.

Den år 1907 av Stockholms stadsfullmäktige beslutade centralsaluhallen öppnades för allmänt bruk den 3 december 1912.

Byggnaden består av en källarvåning i höjd med Gamla Brogatan, bottenvåning med huvudingång från Kungsgatan samt fyra trevåningars hörnpartier. Källaren, som med sin godsstation står i direkt förbindelse med statens järnvägsnät, innehåller förvaringskällare för olika slag av livsmedel ävensom kylrum och frysrum med tillhörande maskineri samt lokal för livsmedelsauktioners hållande. Bottenvåningen upptages av dels fasta, inredda salustånd (157 till antalet) för försäljning av livsmedel och blommor såväl i engros som minut, dels tillfälliga, öppna saluplatser. Dessutom finnes till hyresgästernas förfogande en charkuteriavdelning för köttmalning och korvberedning samt ett rökeri.

Ett av hörnpartierna upptages av styrelsens expeditiionslokaler jämte sessionsrum och i de övriga äro inredda affärskontor. Utefter fasaden åt Kungsgatan äro inrymda butiker för olika ändamål.

Hallen förvaltas av slakthus- och saluhallsstyrelsen, som där anställer erforderlig personal.

Inom hallen hållas auktioner å livsmedel å tider, som av styrelsen bestämmas, och har styrelsen för underlättande av livsmedelstillförseln till huvudstaden och för att biträda allmänheten vid köp och försäljning vid hallen anställt tvneue under styrelsens kontroll arbetande stadskommissionärer.

Reglemente m. m. Överståthållarämbetets reglemente för livsmedelsauktioner, som besörjas av Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, den 16 juli 1910. Stadga för Stockholms stads centralsaluhall, fastställd av överståthållarämbetet den 14 dec. 1912. Instruktion för stadskommissionärer vid Stockholms stads centralsaluhall den 5 juli 1912. Taxa å avgifter, som uppbäras inom Stockholms stads centralsaluhall, fastställd av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 4 okt. 1912, med ändringar och kompletteringar den 2 nov. 1917 och 14 sept. 1920.

Maskinist (14).

Hamrén, L. J. A.

En *hallmästare* och *auktionsförrättare* (15), *tjl.*, en *auktionsförrättare* (4,500 kr.), en *hallmästare* (4,500 kr.), ett *kassabiträde* (1,200 kr.); desutom fyra *hallförmän*, fyra *hallbiträden*, en *maskinskötare*, en *reparatör*, två *kvinnliga biträden*.

SIS.

Stadskommissionärer

För handel med kött m. m.

(arvode: högst 4 % av försäljningspriset vid försäljning av kött, vilt och fågel, högst 5 % vid försäljning av smör, ost och ägg).

Vakant.

För handel med frukt m. m.

(arvode: högst 5 % av försäljningspriset vid försäljning av frukt, rotfrukter och grönsaker).

Olsson, J. W.; t. Norr 84 35, Norr 241 05.

Stockholms stads provisoriska fiskhall.

Bryggaregatan 28, C.; t. 60 56. Norr 80 28; hallen hålles öppen 6,30 f. m.—3 e. m.

Den 15 aug. 1910 öppnades för allmänheten en staden tillhörig provisorisk fiskhall avsedd för partiförsäljning av fisk, fiskvaror och skaldjur.

Hallen förvaltas av slakthus- och saluhallsstyrelsen, som där tillsätter personal. För att biträda allmänheten vid försäljning finnes vid hallen anställd en under styrelsens kontroll arbetande stadskommissionär.

Då på grund av den under de senaste åren starkt ökade omsättningen fiskhallens lokaler visat sig otillräckliga, har under år 1920 i det närbelägna kv. Gösen uppförts ett *fiskförsäljningsskjul*.

Reglemente m. m. Överståthållarämbetets reglemente för livsmedelsauktioner, som besörjas av Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, den 16 juli 1910. Slakthus- och saluhallsstyrelsens stadga för Stockholms stads provisoriska fiskhall den 10 juni 1910 med ändringar den 30 juli 1911 och 22 dec. 1914. Instruktion för stadskommissionär vid Stockholms stads provisoriska fiskhall den 10 juni 1910.

Två hallbiträden.

Stadskommissionärer

(arvode: högst 5 % av försäljningspriset vid försäljning av fisk, fiskvaror och skaldjur).

Molin, A. E. E.; t. 71 04, 97 57.

Övriga under styrelsens förvaltning stående saluhallar.

Saluhallarna hållas i regel öppna för allmänheten alla vardagar 8 f. m.—7 e. m.

Saluhallen å Hötorget med 132 förs.-platser.

» » Köttorget » 64 » »

» » Nedre Munkbron med 42 förs.-platser.

Maria saluhall med 63 förs.-platser.

Östermalms saluhall » 108 » »

Fiskarbryggan vid Mälartorget med 30 förs.-platser.

Fyra halfförmän, två eldare.

Salutorg.

Den 15 okt. 1917 beslöt stadsfullmäktige att fr. o. m. den 1 juli 1918 samtliga salutorg skulle ställas under slakthus- och saluhallsstyrelsens förvaltning, och bemyndigades därjämte styrelsen att bestämma och uppbära dagavgifterna å desamma. Likaledes beslöt att fr. o. m. saggda dag, med undantag för saluplatserna å Södra Bantorget samt norr om Observatoriet vid Oden-gatan, vilka skola vara fasta, allenast tillfälliga försäljningsplatser skola upplåtas å salutorgen. Bestämmelser ang. upplåtande av dylika tillfälliga försäljningsplatser återfinnas i de särskilda ordningsföreskrifterna för Stockholm (ändrad lydelse av § 1, fastställd av överståthållarämbetet den 21 juni 1918, 19 juli 1920 och 9 jan. 1922) samt i av styrelsen den 6 aug. 1918 utfärdad stadga för försäljningsplatser å salutorg i Stockholm.

Angående tiden för torghandelns bedrivande stadgas i överståthållarämbetets kungörelse den 9 jan. 1921 att handeln å de tillfälliga torg-platserna må äga rum under tiden 1 mars—31 oktober till kl. 6 e. m. samt under den övriga delen av året till kl. 4 e. m. Beträffande tiden för handel å de fasta försäljningsplatserna gäller i likhet med vad som är stadgat för handel i bod, att handel får äga rum kl. 8 f. m.—7 e. m.

Salutorg

med fasta försäljningsplatser:

Södra Bantorget, östra delen, med 24 förs.-platser;

Odentorget med 31 förs.-platser;

med tillfälliga försäljningsplatser:

Hötorget

Östermalmstorg

Korshamnstorg

Mälartorget

Munkbron och

Sandplan å Riddarholmen,

samtliga avsedda för försäljning av livsmedel; samt

Roslagsgatan, del av, norr om Ynglingagatan och

Södra Bantorget, västra delen, för försäljning av hö och halm.

Tf. torginspektör

(5,580 kr.).

Zetterqvist, O. (se ovan); träffas säkrast 10,30 —11,30.

Fem torgmästare.

Stadens svingård.

Enskede, Stockholm 4; t. Enskede 10 03.

Invid slakthuset anordnades år 1913 en mindre svingård i avsikt att uttröna möjligheten av ett rationellt utnyttjande av slaktavfallet genom svinuppfödning.

Den 19 juni 1916 beslöto stadsfullmäktige att köksavfallet i 14 och 25 rotarna i Katarina församling tillsvidare skulle på försök uppsamlas skilt från övriga hussopor och användas till foder i en utvidgad svingård (vid Sundsborg). Beslutet, som överklagades, vann kungl. maj:ts fastställelse s. å., varefter uppförandet av kokhus och svingårdsbyggnad omedelbart påbörjades; uppsamlingen av köksavfallet i enlighet med det uppgjorda programmet tog sin början den 1 jan. 1917.

Försöket utföll synnerligen lyckligt och i anledning härav utsträcktes under åren 1917 och 1918 den särskilda uppsamlingen av köksavfallet till allt större delar av staden. Fr. o. m. den 1 jan. 1919 gälla bestämmelserna härom för staden i dess helhet. För tillvaratagande av köksavfallet utvidgades i samband härmed svingården vid Sundsborg väsentligt, varjämte ett nytt svinstall inrättats å egendomen Mossen (se nedan).

Stat år 1924. Utgifter: 344,000 kr.; inkomster: 344,000 kr.

Föreståndare.

Sandeborg, M. O., slakthus- och saluhallsdirektör
(se ovan under huvudkontoret).

Förvaltare

(4,500 kr. jämte tantiem).

Ernhoff, P. M.; t. Enskede 201.

Trå *uppsyningsmän* vid köksavfallsuppsamlingen (3,600 kr.) samt en *uppsyningsman* vid svingården (3,200 kr.); dessutom tretton *kuskar*, *chaufförer* och *svinmatshämtare*, två *kokare*, tretton *svinskötare*.

Lantgården Mossen.

Enskede; Stockholm 4; t. Enskede 278.

Den 3 december 1917 beslöto stadsfullmäktige på förslag av slakthus- och saluhallsstyrelsen att från den 14 mars 1918 under eget bruk övertaga den förut utarrenderade lantgården Mossen

i närheten av Enskede; detta särskilt med hänsyn till vikten av att säkerställa fodertillgången för den kommunala svingårdens hästar samt rotfruktsbehovet för svinbesättningen. Å egendomen har därjämte anordnats ett svinstall (jfr ovan).

Stat år 1924. Utgifter: 50,700 kr.; inkomster: 52,700 kr.

Befallningsman

(4,500 kr. jämte tantiem).

Kristoffersson, J.; t. Enskede 278.

En *ladugårdsförmän*, tre *körkarlar*, tre *mjölkerskor*.

Noteringskommissioner

(för engrosprisnoteringar).

Som ovan framhållits, sätts och offentliggöras noteringar varje vecka å levande kreatur av en särskild kommission. Dessutom finnes en kommission för upprättande av prisnoteringar å fiskvaror. Ledamöter i dessa kommissioner hava utsetts efter förslag från sammanslutningar av näringsidkare inom olika branscher. (Ledamöterna äro icke i denna egenskap upptagna i kalenderns personalavdelning.) Noteringskommissionen för levande djur fungerar t. v. även som exportnämnd för Stockholm och handlägger som sådan alla ärenden rörande exportlicenser för levande nötkreatur och färskt kött.

I. För levande kreatur.

Sandeborg, M. O., slakthus- och saluhallsdirektör, ordf.; **Andersson, J. G. H.**, stadskommissionär, slakthuset; **Sjöstedt, K. J. E.**, stadskommissionär, slakthuset; **Mellin, A. H.**, agronom, Tegnérsgatan 15, *Va.*; **Nilsson, F.**, slakteri-idkare, Götgatan 81, *Sö*.

II. För fisk, fiskvaror och skaldjur.

Sandeborg, M. O., slakthus- och saluhallsdirektör, ordf.; **Molin, A. E. E.**, stadskommissionär, prov. fiskhallen, *C*.

Kyrkogårdsnämnden i Stockholm och i samband därmed stående institutioner.

Kyrkogårdsnämnden.

*Stora Nygatan 2 B, St.; t. 50 33, Norr
28 66. Sessionstid: i regel sista fredagen
i varje månad.*

I äldre tider hade de olika församlingarna sina särskilda begravningsplatser under och omkring kyrkorna. De gamla kyrkogårdarna inom staden blevo emellertid i mån av befolkningens tillväxt otillräckliga och denna omständighet i förening med insikten om de hygieniska vådorna av begravnin- garna inom städerna åstadkom en framtällning till kungl. maj:t, att åt staden finge »till evärdeligt bruk och nyttjande» upplåtas från Karlbergs kungsgård ett område till allmän begravningsplats för Stockholms församlingar. Denna begäran bifölls 1815, men kom den s. k. »äldre kyrkogården utanför Norrtull» (5.68 har) först att begagnas endast av Storkyrkoförsamlingen; i den mån övriga församlingars kyrkogårdar befunnos för dem otillräckliga blevo emellertid även dessa församlingar delaktiga i begravningsplatsen, som också därför efter hand, i synnerhet på 1860- och 1870-talen, huvudsakligen genom av Stockholms stadsfullmäktige gjorda markförvärf, utvidgades till att omfatta 62 har, utgörande den nuvarande norra begravningsplatsen. År 1890 inköptes från Enskede ett område om 14.80 har, vilket 1895 invigdes till kyrkogård och benämndes »södra begravningsplatsen». Denna plats utvidgades år 1912 med 77.90 har, dels genom inköp, dels genom övertagande av under dåv. lantegendomsnämndens förvaltning stående mark. Denna nya del av södra begravningsplatsen (den s. k. skogskyrkogården) invigdes år 1920.

Förvaltningen av den utanför Norrtull belägna begravningsplatsen ombesörjdes först av Storkyrkoförsamlingen, sedermera av dess och Klara församlings kommitterade, vilka fr. o. m. 1861 kallade sig »förvaltningen av huvudstadens utom norra tullen belägna begravningsplats». Efter många års förhandlingar fick frågan om huvudstadens begravningsplatser förvaltning sin slutliga lösning genom inrättande av kyrkogårdsnämnden, som enligt kungl. förordning av 1886 vårdar och förvaltar de Stockholms kommun tillhöriga kyrkogårdar, och som enligt kungl. brev s. å. även övertog vården av den äldre kyrkogården utanför Norrtull.

Beträffande nämndens upplysningsbyrå för begravnin- gar se nedan sid. 225.

Kyrkogårdsnämnden utgöres av fyra av stadsfullmäktige samt fyra genom kyrkostämmornas i de territoriella församlingarna elektor- er för två år i sänder valda ledamöter. För ledamöterna utses för samma tid av stadsfullmäktige fyra och av församlingarnas elektor- er likaledes fyra suppleanter. Var och en av de territoriella församlingarna utser å kyrkostäm- ma två församlingens medlemmar att deltaga i valet av församlingarnas ledamöter och suppleanter i nämnden. Dessa sålunda utsedda personer sammanträda på överståthållarens kallelse och verkställa sistnämnda val. Nämnden utser själv ordförande och vice ordförande för två år i sänder. När överståthållaren är tillstädes, föres ordet av honom. Det borgarråd, under vars föredragningskyldighet nämndens arbetsområde faller, ävensom nämndens kamrerare äga att närvara vid dess sammanträden och deltaga i överläggningarna med rätt att framställa förslag och få sin mening antecknad till protokollet. Nämnden har att från stadens vederbörande myndigheter påräkna erforderligt biträde. På nämndens förslag bestämma stadsfullmäktige, vilka tjänstebiträden i övrigt nämnden skall hava till sitt förfogande. Plan för ordnande av kyrkogård eller del därav prövas av stadsfullmäktige. De pris och övriga villkor, som skola ligga till grund för upplåtelse av gravställen åt enskilda, skola jämväl av stadsfullmäktige bestämmas. Nämndens förvaltning och räkenskaper granskas för varje år av fyra revisorer, av vilka stadsfullmäktige äga att utse två; de övriga två utses av elektor- er, som av de territoriella församlingarna väljas. Stadsfullmäktige bestämma över ansvarsfrihet.¹⁾

Senaste val av ledamöter ägde rum den 4 dec. (stadsfullm.) och den 29 dec. (församlingarnas elektor- er) 1922 och gälla för åren 1923 och 1924.

Förordningar m. m. K. förordning om kyrkogårdsnämnd i Stockholm den 29 april 1886. Instruktion för kyrkogårdsnämnden i Stockholm,

¹⁾ Stadsfullmäktige hava den 15 okt. 1923 hemställt hos kungl. maj:t om förslag till riksdagen ang. sådana författningsändringar, att förvaltningen av stadens begravningsplatser bleve en den borgerliga kommunens uteslutande angelägenhet. Samtidigt har underställt kungl. maj:t ett förslag till ny instruktion för kyrkogårdsnämnden, enligt vilket nämndens ordförande skulle utses av stadskollegiet och samtliga övriga ledamöter av stadsfullmäktige. Kungl. proposition i ärendet har avlåtits till årets riksdag, som bifallit densamma.

fastställt av kungl. maj:t den 19 mars 1920. K. brev den 27 aug. 1886 ang. den gamla kyrkogårdens utanför Norrtull överlämnande till kyrkogårdsnämndens vård och förvaltning. Instruktion för den hos kyrkogårdsnämnden anställde sysslomannen (kameraren), av nämnden antagen den 17 juli 1908. Bestämmelser rörande Stockholms stads begravningsplatser den 27 juni 1922. Taxa å avgifter för begagnande av de under kyrkogårdsnämndens förvaltning ställda begravningsplatser, antagen av stadsfullmäktige den 19 dec. 1918, med tillägg och ändringar den 20 dec. 1922 och 28 dec. 1923. Taxa å avgifter för underhåll m. m. av gravar å begravningsplatserna, antagen av kyrkogårdsnämnden den 28 dec. 1923.

Stat år 1924. Utgifter: 1,586,000 kr.; inkomster: 1,270,600 kr. (dessutom överskott från föregående år 315,400 kr.).

Kyrkogårdsnämndens ledamöter.

Ordförande.

*Lind, G. H., trädgårdsdirektör (som led. utsedd av stadsfullm.).

Vice ordförande.

*Johansson-Visborg, Anna S., fru, stadsfullm. (som led. utsedd av stadsfullm.).

Övriga ledamöter.

*Elméus, C. K. J., arkitekt, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

*Magnusson, G. G., direktör (utsedd av stadsfullm.).

*Pålsson, E. A. V., möbelsnickare, stadsfullm. (utsedd av församlingarnas elektor).¹⁾

*Söderberg, P., ombudsman (utsedd av församlingarnas elektor).

*Weideman, C. O., åkeriföreståndare, stadsfullm. (utsedd av församlingarnas elektor).

*En vakant (utsedd av församlingarnas elektor).

Suppleanter.

*Carlsson, O., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

*Curman, J. S., riksantikvarie (utsedd av församlingarnas elektor).

*Ericson, C. W., huvudredaktör (utsedd av stadsfullm.).

*Forsell, J. A. S:son, expeditionsförare (utsedd av församlingarnas elektor).

*Lallerstedt, E. J., professor (utsedd av stadsfullm.).

*Simson, C. G:son, tillsyningsman (utsedd av församlingarnas elektor).

*Tengelin, K. A. H., tjänsteman, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

*Åhrberg, F. A. L., typograf (utsedd av församlingarnas elektor).

Sekreterare

(1,700 kr.).

Guståv, O. E. G., förste sekreterare hos telegrafstyrelsen, *tf.*

Kyrkogårdsnämndens revisorer

(för granskning av 1923 års räkenskaper och förvaltning).

Anderson, B. T. A., handlande (utsedd av församlingarnas elektor).

Forsberg, E. V., direktör, stadsfullm. (utsedd av församlingarnas elektor).

Löfgren, A., sekreterare (utsedd av stadsfullm.).

Piehl, C. G. F., direktör (utsedd av stadsfullm.).

Kyrkogårdsnämndens expedition.

Stora Nygatan 2 B, St.; t. 50 33, Norr 28 66; expeditionstid: 10—2, april även 4—6 e. m.

Upplysningsbyrå för begravningsar¹⁾; Stora Nygatan 2 A, St.; tel. se ovan; expeditionstid: helgfria dagar 9—2.

Stat år 1924. Utgifter: 109,100 kr.; inkomster 12,400 kr.

Kamrerare (21).

Hellström, K. G.; Stora Nygatan 2 A, St.; träffas 9—10, 1—2.

Inspektör (19).

Nohlgård, E.; Stora Nygatan 2 A, St.; träffas 9—10.

Kassör (17).

Eklom, H. M.

Bokhållare (17).

Ramgren, E. G.

Kassakontrollant (13).

Dahlholm, D. E. E.

Arkitekt för granskning av gravvårdsritningar m. m.

(1,500 kr., dessutom arvode för året 2,400 kr.).

Markelius, S. G.; Stora Nygatan 2 A, St.; träffas tisdagar 5,30—7 e. m. och fredagar 10—11,30 f. m. samt under tiden april—juni även måndagar, onsdagar och torsdagar 10—11,30 f. m.

En bokhållare och ritare (13), en kontorsskrivare (7), ett extra expeditionsbiträde (2,100 kr.), en vaktmästare (6).

¹⁾ För att bidraga till lägre begravningskostnader har kyrkogårdsnämnden i mars 1924 öppnat en upplysningsbyrå, varest allmänheten kostnadsfritt kan erhålla råd och upplysningar om vad som är att iakttaga för ordnande av begravning. I samband härmed har anordnats en utställning av några mera allmänt brukliga typer av kistor och svepningsar.

**KN. Stockholms stads norra begravnings-
plats.**

*Utanför Norrtull; t. Norr 5 88; ex-
peditionstid: 10—5.*

*Stat år 1924. Utgifter: 665,400 kr.; in-
komster: 840,700 kr.*

Trädgårdsmästare (15).

Joëlsson, J. G.

*Ett extra expeditjonsbiträde (3,540 kr.),
en dödgrävarförmän (12), fyra gravskötar-
förmän (12), en orangör (4,200 kr.).*

*Dessutom arbetare (vintern 54, sommaren
85) och arbeterskor (vintern 5, sommaren 211).*

**Stockholms stads södra begravnings-
plats.**

Utanför Skanstull; t. Enskede 10 14.

*Stat år 1924. Utgifter: 811,500 kr.; in-
komster: 417,500 kr.*

Förman (14).

Almroth, P. F.

*En förman (12), en extra förman (3,540
kr.).*

*Dessutom arbetare (vintern 36, sommaren 42)
och arbeterskor (vintern 2, sommaren 55).*

**Läkare för kyrkogårdsnämndens
arbetare**

Se sid. 185.

Viktigare kommunala kommittéer och delegationer.

(Beträffande viktigare kommittéer, tillsatta av nämnder och styrelser, se under dessa.)

Valkommittén.

Se under stadsfullmäktige (sid. 45).

Utskärningskommittén.

Se under stadsfullmäktige (sid. 45).

Industrimonumentskommittén.

(Kommitté för resande i huvudstaden av ett monumentalt konstverk över industrien.)

Sedan en person, som tillsvidare önskade bli en onämnd (enligt vad senare blivit känt, bokbindarmästaren J. A. W. Lindmansson), erbjöd sig att till stadsfullmäktige överlämna en summa av 105,000 kr. att användas till uppställande på lämplig allmän plats i huvudstaden av en staty eller grupp som sinnebild för industrien, beslöt stadsfullmäktige den 18 maj 1908 att med tacksamhet mottaga donationen samt överlämna åt beredningsutskottet att utse ett lämpligt antal personer med uppdrag att mottaga de donerade medlen, anordna pristävlan rörande förslag till det avsedda konstverket samt i övrigt bringa beslutet om dess uppställande till verkställighet. Sedan kommittén anordnat en pristävlan, beslöt den i mars 1911 i princip godkänna konstnären Carl Milles' förslag »Naturkraft», under villkor att monumentet kunde utföras för det belopp, som står till kommitténs förfogande. Kommittén avgav den 25 jan. 1915 till stadsfullmäktige utredning och förslag. På grund av inträdda prisstegringar och andra melankommande hinder kunde emellertid förslaget ej komma till utförande. Kommittén framlade på grund därav den 27 jan. 1919 ett nytt förslag till industrimonument, likaledes utarbetat av herr Milles (se Bih. nr 62 för 1919), vilket av stadsfullmäktige den 2 juni 1919 antogs till utförande.

Val av ledamöter i kommittén skedde den 21 maj 1908 (fyllnadsval den 2 mars 1914).

Ledamöter.

Almström, O. H., disponent, stadsfullm.; Cederborg, A., direktör, stadsfullm:s ordf., ordf.; Clason, I. G., arkitekt; Lallerstedt, E. J., professor; en vakant.

Stockholms arbetslöshetskommitté.

(Kommitté för förebyggande av arbetslöshet och lindrande av dess verkningar.)

Då den av världskriget framkallade ekonomiska krisen kunde väntas medföra en omfattande arbetslöshet, anbefalldes kungl. maj:t i ett cirkulär den 18 aug. 1914 tillsättande av arbetslöshetskommittéer i de olika kommunerna, varjämte riksdagen anvisade medel att utgå som bidrag till kommunerna vid understödjande av arbetslösa.

På förslag av en kommitté, tillsatt av stadsfullmäktiges beredningsutskott och en frivillig sammanslutning med närmaste uppgift att hjälpa mobiliserades familjer, den s. k. »centrala understödskommittén», fastställde stadsfullmäktige den 4 nov. 1914 grunderna för arbetslöshetsunderstöds utdelande och uppdrog åt den så sammansatta kommittén att fungera som kommunal arbetslöshetskommitté.

Sedernär har av kungl. maj:t utfärdats särskilda bestämmelser rörande arbetslöshetskommittéernas verksamhet, senast i kungörelse den 7 juli 1922 ang. statsbidrag till arbetslöshets-hjälp. Enligt nämnda kungörelse skall arbetslöshetskommitté bestå av en av konungens befallningshavande utsedd ordförande jämte suppleant för denna samt minst fyra och högst tio av stadsfullmäktige valda ledamöter med minst hälften så många suppleanter. Kommittén bör vara sammansatt på sådant sätt, att den inrymmer representanter dels för de kommunala myndigheter, vilka äga särskild sakkunskap på ifrågavarande område, dels för den frivilliga hjälpsamheten, dels ock för arbetsgivarnas och arbetarnas intressen. Arbetslöshetskommitténs verksamhet granskas av särskilda revisorer, av vilka en utses av överståthållarämbetet och två av stadsfullmäktige. Den centrala ledningen av understödsverksamheten utövas av statens arbetslöshetskommission.

Beträffande arbetslöshetskommitténs verksamhet under åren 1914—1920, vilken omfattade dels utdelning av understöd till arbetslösa inom vissa yrkeskategorier, dels ock (ehuru i mindre omfattning) anordnande av nödhjälpsarbeten, hänvisas till 1921 års kommunalkalender, där en redogörelse härför återfinnes.

Med anledning av den i slutet av år 1920 inträdande starka depressionen inom näringslivet och å arbetsmarknaden, vilken blev särskilt utpräglad under vintern 1921—1922 men därefter något lättat, visade det sig nödvändigt att vid-

Kommitteer. taga kraftiga åtgärder för motverkande av den omfattande arbetslösheten och till lindrande av dess följder. Med hänsyn härtill hava stadsfullmäktige anslagit avsevärda belopp härför, nämligen till nödhjulsarbeten under år 1921 2,050,000 kr., under år 1922 1,600,000 kr., under år 1923 910,000 kr. och under år 1924 (den 21 jan. och 20 mars) 500,000 kr. samt till arbetslöshetsunderstöd under år 1921 1,480,000 kr., under år 1922 2,000,000 kr. och under år 1923 550,000 kr. Dessutom har under åren 1921—1923 anslagits inalles 427,000 kr. som bidrag till vissa av södra Sveriges statsarbeten omhändertagna nödhjulsarbeten, under villkor att uteslutande arbetslösa från Stockholm skulle sysselsättas vid ifrågavarande företag.

Å de belopp, som av staden utbetalats till arbetslöshetshjälper har enligt k. kung. den 7 juli 1922 statsbidrag erhållits, beträffande arbetslöshetsunderstöd och hyreshjälper med lika stort belopp som kommunens bidrag och beträffande vissa nödhjulsarbeten med högst det belopp för varje dag och arbetslös, som, därest arbetslöshetsunderstöd utgått, kan antagas hava tillkommit kommunen såsom statsbidrag till sådant understöd åt de vid nödhjulsarbetena anställda arbetslösa.

Verksamheten till arbetslöshetens bekämpande bedrivs efter de riktlinjer, som angivas i ovannämnda kungörelse samt de ytterligare föreskrifter, som meddelats av arbetslöshetskommissionen och stadsfullmäktige.

Enligt direktiv från arbetslöshetskommissionen har den kontanta understödsverksamheten, med undantag av den s. k. hyreshjälpen, helt upphört fr. o. m. den 1 juli 1923.

Urvalet av de arbetsföretag, som skola utföras som nödhjulsarbeten, omhändertagades av stadskollegiet. Den närmaste ledningen av flertalet av stadens nödhjulsarbeten handhaves av en inom gatukontoret särskilt inrättad nödhjulsavdelning (se sid. 211).

Jämlikt stadsfullmäktiges särskilda bemyndigande har arbetslöshetskommittén fr. o. m. den 27 aug. 1919 anordnat den enligt kungörelsen den 2 aug. 1919 påbjudna understödsverksamheten för arbetslös tobakspersonal m. fl. Denna verksamhet regleras numera av en kungl. kungörelse den 7 juli 1921. För behandling av hithörande frågor har tillsatts en särskild nämnd (se nedan).

Beredningsutskottets val av ledamöter i arbetslöshetskommittén skedde den 4 nov. 1914. Den 3 juni 1918 beslöt emellertid stadsfullmäktige, att kommittén skulle utses genom val av fullmäktige. Nyvalet ägde rum samma dag och gällde för tiden till utgången av juni månad s. å. Sedermera hava nyval ägt rum årligen, det sista den 18 juni 1923, för tiden t. o. m. juni 1924. Stadsfullmäktiges val av revisorer för samma tid ägde rum den 28 maj 1923.

Ordförande.

Masreliez, K. V., rådman.

Vice ordförande.

Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm. (se nedan).

Ledamöter.

Andersson, E. T., bryggeriarbetare, stadsfullm.; Hagelquist, K. F. P., sjökapt. stadsfullm.; af Klintberg, Gertrud M. K., fröken; Kämppe, K. A., byggnadssnickare; Lagergren, D. G., kassör; Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm. (se ovan); Paues, E. W., direktör; Ståhl, A. E., filare, stadsfullm.; Tinggren, G. A., tillsyningsman; Wiberg, G. E. platsexpeditör. *Suppleanter:* Falk, S. G., direktör, stadsfullm.; Gard, A. F., advokat; Styrmann, G. A., direktör; Söderberg, P., ombudsman; Thunell, P., järnvägsman, stadsfullm.

Av kommittén antagen sekreterare (1,200 kr.).

Anderberg, G. H. A., notarie hos tjänstenämnden; t. »stadshuset».

Kassaförvaltare.

Anderberg, G. H. A.; Liander, M. E. (ställföretr.).

Revisorer.

Fellenius, K. G. G., tf. taxeringskommissarie (utsedd av överståthållarämbetet); Forsell, J. A. Sison, expeditionsföreståndare, Nilsson, J. P., direktör, stadsfullm. (utsedda av stadsfullmäktige).

Tobaksarbetarenämnden.

Ledamöter.

Andersson, f. Krantz, K. Lovisa, fru; Berg, Clara L., fröken; Hennings, E., statssekreterare; Kindstrand, K. A., förtroendeman; Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm., ordf.

Nämnden för beviljande av understöd.

Ledamöter.

Brundin, J. E., fabriksdisponent; Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm., ordf.; Ståhl, A. E., filare, stadsfullm. *Suppleanter:* Karlsson, G. E., direktör; Lagergren, D. G., kassör.

Expedition.

Munkbrogatan 2, 1 tr., St.; t. 139 13, Norr 63 51; expeditionstid: 9—3.

Föreståndare

(7,020 kr.).

Valdén, G. F.

Två kontorsskrivare (2,700 kr.).

Poliskommittén.

(Kommitté för utredning ang. möjligheterna till förenklingar och besparingar inom polistjänsten.)

I en hos stadsfullmäktige den 29 juni 1914 väckt motion hemställdes om en ingående och allsidig utredning ang. möjligheterna till förenklingar och besparingar inom polistjänsten. Med anledning därav beslöt stadsfullmäktige den 22 mars 1915 tillsätta en kommitté om fem personer för att verkställa en dylik utredning. Tre av kommitténs ledamöter skulle tillsättas av fullmäktige, varefter överståthållarämbetet skulle inbjudas utse de två återstående.

Kommittén avgav den 4 dec. 1916 första delen av sitt betänkande (Bih. nr 222 för 1916) omfattande förslag till polisskola och ny organisation av kriminalpolisen samt den 31 dec. 1918 andra delen (Bih. nr 88 för 1918), vilket huvudsakligen berörde ordningspolisen, dess organisation och göromål. Ett tredje och sista betänkande, avseende jämväl en till kommittén remitterad motion (M:n nr 58 för 1923), är under utarbetande. Dessutom har kommittén avgivit yttranden i mindre frågor (se Bih. nr 126 för 1917 samt 26 och 60 för 1918).

Val av stadsfullmäktiges ledamöter ägde rum den 22 mars 1915; kompletteringsval skedde den 7 febr. 1916, 5 febr. 1917 och 27 juni 1918.

Av stadsfullmäktige utsedda ledamöter.

Hernblom, A. G., rådman; **Lidman**, C., andre folkskolinspektör, stadsfullm.; **Tengdahl**, K. A., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm.: 1:e vice ordf., ordf.

Av överståthållarämbetet utsedda ledamöter.

Ekström, G. L. V., poliskommissarie; **Lidberg**, C. G., stadsfiskal.

Av kommittén antagen sekreterare.

Lundberg, J. B. Y., polisassessor.

Ungkarshotellkommittén.

(Delegerade för utredning av frågan om ungarshotell i Stockholm.)

Kommittén, rörande vars uppdrag och sammansättning hänvisas till 1923 års kommunalkalender, avgav sitt betänkande den 19 dec. 1923 (Bih. nr 9 för 1924).

Fattigvårdskommittén.

(Kommitté för utredning ang. omorganisation av Stockholms fattigvård.)

Vid sammanträde den 20 jan. 1921 beslöt stadskollegiet tillsätta en kommitté av sju

personer med uppdrag att, i anslutning till närmare angivna grunder, utreda frågan om den vidare utvecklingen av Stockholms fattigvård med särskild hänsyn till den nyare lagstiftningen å fattigvårdens och angränsande områden, samt att framlägga de förslag, vartill utredningen i fråga kunde föranleda. Kommittén har den 5 nov. 1923 avgivit ett första betänkande med förslag till omläggning av anstaltsvården för äldre behövande (Bih. nr 63 för 1923).

Stadskollegiets val av ledamöter ägde rum den 20 jan. 1921. Den 15 febr. 1923 beslöt kollegiet med anledning av en avsägelse att antalet ledamöter i kommittén skulle minskas till sex.

Ledamöter.

Hedenius, P. A. I., professor, överläkare, stadsfullm.; **Karlsson**, W. E., borgarråd, stadsfullm., ordf.; **Lindbergh**, N. E., disponent, stadsfullm.; **Lindhagen**, Anna J. J., barnavårdsinspektör; **Lindqvist**, F. L., föreståndare, vice ordf.; **Wedberg**, Ebba Ch., fröken.

Av stadskollegiet utsedd sekreterare.

Karlson, G. H., sekreterare hos svenska stadsförbundet.

Hammarbyledskommissionen.

(Kommission för utredning angående de fortsatta arbetena vid Hammarbyleden.)

(Se 1923 års kommunalkalender).

Stadskollegiet beslöt den 17 maj 1923, att kommissionen skulle upphöra med sin verksamhet.

Industriverkskommissionen.

(Kommission för utredning angående förändrad organisation av stadens industriella verk.)

Med anledning av framställning från styrelsen över stadens industriella verk beslöt stadskollegiet den 23 febr. 1922 tillsätta en kommission av fem personer för utredning av frågan, huruvida de industriella verken (gas- och elektricitetsverken, eventuellt vattenledningsverket) lämpligen böra erhålla en ändrad organisation och ställning inom kommunalförvaltningen, samt att, om så anses böra bliva fallet, avgiva förslag härtil, ävensom förslag till de andra åtgärder, vilka av utredningen kunna betingas.

Stadskollegiets val av ledamöter i kommissionen ägde rum den 23 febr. 1922. Dessutom har kommissionen bemyndigats att, om så anses erforderligt, med sig som ledamöter adjungera ytterligare högst två personer, varjämte vederbörande borgarråd och chefstjänstemän äga rätt att deltaga i kommissionens förhandlingar.

Ledamöter.

Hultman, G. H., civilingenjör, stadsfullm.; **Johansson**, A., direktör; **Lange**, E., kassör, stads-

Kommittéer. fullm.; Thelander, C. T. F., ingenjör; Åkerlindh, J. G., direktör, stadsfullm., ordf.
*Av kommissionen antagen sekretet-
 rare.*

Hörlin, H., revisor.

Levnadskostnadsdelegerade.

*(Delegerade för granskning av levnads-
 kostnadsuppgifter för Stockholm.)*

Stadskollegiet beslöt den 16 mars 1922 tillsätta tre delegerade för att granska de primäruppgifter, som från Stockholms stad lämnas till socialstyrelsen i och för uträknande av levnadskostnadsindex. Kollegiets val av delegerade ägde rum samma dag.

Delegerade.

Falk, H. A., handlande; Johansson, A., direktör; Östman-Sundstrand, L. Elisabeth, fru, stadsfullm.

Rotemanskommittén.

(Kommitté för utredning angående ändrad organisation av rotemansinstitutionen.)

Kommittén, rörande vars uppdrag och sammansättning hänvisas till 1923 års kommunalkalender, avgav sitt betänkande den 19 sept. 1923. (Bih. nr 40 för 1923).

Revisionskommittén.

(Kommitté för utredning angående ändrad organisation av stadens revisionsväsen.)

Den 31 maj 1923 beslöt stadskollegiet tillsätta en kommitté av fem personer med uppdrag att skyndsamt verkställa utredning om behovet av reformering av Stockholms kommunala revisionsväsen samt för stadskollegiet framlägga de förslag till nya och ändrade bestämmelser härom, som av utredningen kunde påkallas.

Stadskollegiets val av ledamöter i kommittén ägde rum den 7 juni 1923. Sekreterargörö-
 målen bestridas av stadskansliet.

Ledamöter.

Johansson, A., direktör; Lange, E., kassör, stadsfullm.; Larsson, Y. G. R., kanslichef; Masre-
 liez, G. V., revisionssekreterare, stadsfullm., ordf.; Nilsson, J. P., direktör, stadsfullm.

Pensionsnämndskommittén.

*(Kommitté för utredning angående omor-
 ganisation av pensionsnämndernas verk-
 samhet.)*

I november 1923 uppdrog stadskollegiet åt svenska stadsförbundet att verkställa utredning

och framlägga förslag om ändrad organisation av pensionsnämnderna i Stockholm. I en till kollegiet i febr. 1923 ingiven utredning föreslogs bl. a. upprättande av en »pensionsnämndernas upplysningsbyrå» under omedelbar ledning av pensionsnämndernas ordförande. Dessa senare förordade emellertid en provisorisk anordning med uppdelning av den föreslagna verksamheten på pensionsbyrån hos hälso- och fattigvårdsnämnderna samt registerbyrån för understöd och pensioner.

För att yttra sig över dessa alternativ och för att vidare överarbeta stadsförbundets förslag i dessa detaljer beslöt stadskollegiet den 20 sept. 1923 tillsätta en kommitté av fem personer. Kollegiets val av ledamöter ägde rum s. d.

Kommittén avgav sitt betänkande den 16 febr. 1924.

Ledamöter.

Carlsson, B. A., förste aktuarie, stadsfullm., ordf.; Fellenius, K. G. G., tf. taxeringskommissarie; Karlsson, G. H., sekreterare hos svenska stadsförbundet, sekreterare; Lignell, E., komminister; Malm, P. L., stadskamrerare.

Sinnessjukvårdsdelegerade.

(Delegerade för förhandlingar med staten rörande stadens övertagande av sinnessjukvården i Stockholm.)

Sedan stadsfullmäktige den 7 juni 1922 beslutat hemställa hos kungl. maj:t om förhandlingar mellan staten och Stockholms stad, i syfte att vinna en rationell ordning av förhållandet mellan staten och staden i fråga om sinnessjukvården, bemyndigade kungl. maj:t den 29 sept. 1923 chefen för socialdepartementet att utse högst tre delegerade att med representanter för Stockholms stad förhandla rörande stadens övertagande av sinnessjukvården inom densamma. Stadsfullmäktige beslöt därefter den 19 nov. 1923 för sin del utse tre representanter för nämnda förhandlingar. Stadsfullmäktiges val av delegerade ägde rum samma dag.

Av stadsfullmäktige utsedda delegerade.

Folcker, J. F., generalagent, stadsfullm.; Forssner, J. Hj., professor, stadsfullm.; Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm.

Av chefen för socialdepartementet utsedda delegerade.

Lagerström, O. E., advokat; Lauritzen, E. K., överläkare; Lindqvist, A. H., socialfullmäktig, ordf.

Av delegerade antagen sekreterare.

Blom, S. D., tf. notarie i medicinalstyrelsen.

Spårvägsdelegerade.

(Delegerade för underhandlingar med styrelsen för ab. Stockholms spårvägar angående revision av gällande koncession för bolaget m. m.)

I anledning av en den 15 okt. 1923 hos stadsfullmäktige väckt motion angående uppdrag åt stadskollegiet att företaga utredning i fråga om möjligheterna för en fullständig kommunalisering av spårvägsväsendet i Stockholm (M:n nr 52 för år 1923) beslöt stadskollegiet den 6 dec. 1923 tillsätta en delegation av tre personer för att upptaga underhandlingar med styrelsen för ab. Stockholms spårvägar ifråga om revision av gällande koncession för bolaget m. m., med rätt för delegationen att anlita erforderligt biträde. Stadskollegiets val av delegerade ägde rum samma dag.

Styrelsen för ab. Stockholms spårvägar, som förklarat sig villig att upptaga dylika förhandlingar, har för ändamålet utsett två delegerade.

I samband med ifrågavarande underhandlingar skall även den ovannämnda motionen om utredning angående spårvägarnas kommunalisering upptagas till behandling.

Av stadskollegiet utsedda delegerade.

Juhlin Dannfelt, C. G., borgarråd, stadsfullm.; **Lange**, E., kassör, stadsfullm.; en vakant.

Av styrelsen för ab. Stockholms spårvägar utsedda delegerade.

Erikson, G. O., kassör, stadsfullm.; **Hallberg**, I., direktör; **Hellgren**, A. G., direktör.

Kanslihusdelegerade.

(Delegerade för underhandlingar med representanter för kronan rörande i samband med frågan om nybyggnad för kungl. maj:ts kansli stående spörsmål.)

Sedan kungl. maj:t den 16 nov. 1923 be- myndigat chefen för kommunikationsdepartementet att utse högst tre delegerade för att med representanter för staden förhandla rörande vissa i samband med frågan om ny byggnad för kungl. maj:ts kansli stående stadsplane- och tomtfrågor och överståthållarämbetet, på kungl. maj:ts befallning, anmodat stadsfullmäktige att för motsvarande ändamål utse representanter för staden, beslöto stadsfullmäktige den 21 jan. 1924 utse tre delegerade för ifrågavarande underhandlingar. Stadsfullmäktiges val av delegerade ägde rum samma dag.

Av stadsfullmäktige utsedda delegerade.

Hernlund, C. A. V., byrådirektör, stadsfullm.; **Sandberg**, H. K. A., borgarråd, stadsfullm.; en vakant.

Av chefen för kommunikationsdepartementet utsedda delegerade.

Fehr, M. N., professor; **Möller**, C. O., generaldirektör, ordf.; **Wohlin**, T. H., kammarråd.

**Kom-
mitté-
er.**

